

MILLIY ARMIYAMIZ YANGI O'ZBEKISTONNING MUSTAHKAM QALQONIDIR!

VATANPARVAR

"OLTINKON" –
PROFESSIONALLAR
TAYYORLANADIGAN
MARKAZ

● Gazeta 1992-yilning 24-iyunidan chiqa boshlagan ● 2023-yil 22-sentabr, №38 (3048)

BIZ
HAQIMIZDA

@ vatanparvar-bt@umail.uz

facebook.com/mudofaavazirligi

t.me/mv_vatanparvar_uz

instagram.com/mudofaavazirligi

t.me/mudofaavazirligi

youtube.com/c/uzarmiya

IJTIMOIIY-SIYOSIIY, MA'NAVIY-MA'RIFIY, HARBIY-VATANPARVARLIK GAZETASI

4-5

JANGOVAR
TAYYORGARLIKDA
YANGICHA
YONDASHUV

6

MEN NECHUN
SEVAMAN
O'ZBEKISTONNI?!

12

www.mv-vatanparvar.uz

Vatan bilan tirikmiz,
Vatan bilan buyukmiz!

ziyod fuqaro, avvalo, ayollar va bolalarni Yaqin Sharq va Afg'onistondagi qurolli nizolar hududlaridan yurtimizga qaytardik. Ularning barchasiga tibbiy, psixologik, ijtimoiy va boshqa yordamlar ko'rsatildi.

Xalqaro jamoatchilik joriy yilning iyun oyida mana shu yerda, Birlashgan Millatlar Tashkiloti bosh qarorgohida mamlakatimizga olib kelingan va yangi hayot boshlagan shaxslarning tarixini ularning o'zlaridan eshitdi.

Biz bu yo'nalishdagi harakatlarni davom ettirish va doimiy tajriba almashishni yo'lga qo'yish uchun Birlashgan Millatlar Tashkilotining Terrorizmga qarshi kurash boshqarmasi shafeligida urush hududlaridan qaytganlar bilan tizimli ishlash bo'yicha Mintaqaviy ekspertlar kengashini tuzishga qaratilgan amaliy qadamlarni tashladik.

Birlashgan Millatlar Tashkilotiga a'zo davlatlar xalqaro terrorizm kabi umumiy tahdidlarga qarshi kurashda yanada birlashib, harakat qilishlari kerak.

Yana bir muhim fikrni ta'kidlashni istardim. So'nggi paytlarda ayrim mamlakatlarda ko'zga tashlanayotgan diniy toqatsizlik, islomofobiya holatlariga aslo yo'l qo'yib bo'lmaydi, deb hisoblaymiz. Jahon miqyosida dinlararo bag'rikenglik va hamjihatlik g'oyalarni keng targ'ib etish maqsadida O'zbekistonda YUNESKO shafeligida Dinlararo muloqot va bag'rikenglik xalqaro markazini tashkil etishni taklif qilamiz.

Diyorimiz jahon ilm-fani rivojiga beqiyos hissa qo'shgan, islomni ilm-ma'rifat va tinchlik dini sifatida namoyon etgan Al-Xorazmiy, Beruniy, Ibn Sino, Imom Buxoriy, Mirzo Ulug'bek, Alisher Navoiy singari ulug'alloma va mutafakkirlar Vatani ekani bilan haqli ravishda faxrlanamiz. Shunday buyuk olimlarning boy merosini o'rganish, islomning asl insonparvarlik mohiyatini chuqur ochib berish maqsadida 2024-yil O'zbekistonda "Islom – tinchlik va ezgulik dini" mavzusida xalqaro konferensiya o'tkazish tashabbusini ilgari suramiz.

Hurmatli sessiya ishtirokchilari!

Xalqaro xavfsizlik Afg'onistondagi jarayonlar bilan bevosita bog'liqdir. Ushbu mamlakatda yangi vaziyat vujudga kelgan bo'lib, u afg'on masalasini hal etishda o'ziga xos yondashuvlarni talab etmoqda.

Afg'onistonni o'z muammolari bilan yana yolg'iz qoldirish – bu katta xato bo'ladi. Inkor qilish, yakkalab qo'yish va sanksiyalar qo'llash oddiy afg'on xalqining ahvolini yanada og'irlashtirmoqda.

Afg'on xalqiga insonparvarlik yordami ko'rsatishni susaytmaslik lozim, deb hisoblaymiz. Afg'onistonning muzlatilgan xalqaro aktivlarini bu yurtidagi o'tkir ijtimoiy muammolarni hal etishga yo'naltirish uchun maqbul mexanizmlarni ishlab chiqishga chaqiramiz. Bizga tinch va barqaror, mintaqaviy hamkorlik jarayonlarida ishtirok etadigan, qo'shnilar va boshqa mamlakatlar bilan o'zaro manfaatli sheriklik uchun ochiq Afg'oniston kerak.

Men bugun ushbu nufuzli minbardan turib, dunyo hamjamiyatini Afg'oniston muammosini hal etish yo'lida birlashishga chaqiraman. Bu borada Birlashgan Millatlar Tashkiloti rahnamoligida Afg'oniston bo'yicha birgalikda ishlab chiqilgan, vaziyatga moslashuvchan va konstruktiv pozitsiyani belgilash prinsiplari jihatdan muhim, deb hisoblayman.

Hurmatli rais!

Hurmatli anjuman qatnashchilari!

Biz barchamiz hozirgi tarixiy tub burilish pallasida kelgusi avlodlarga sayyoramizni qanday holda qoldirish haqida o'ylashimiz lozim.

Mustahkam tinchlik va farovonlikka faqat umumiy intilishlar va birgalikdagi harakatlar bilan erishish mumkin. Bizga o'zaro ishonch, birdamlik va hamkorlik ruhi har qachongidan ham ko'proq zarur.

So'zimizning yakunida O'zbekiston shu yo'lida Birlashgan Millatlar Tashkiloti institutlari va barcha davlatlar bilan keng ko'lamliligi va uzoq muddatli sheriklikni chuqurlashtirishga tayyor ekanini yana bir bor ta'kidlamoqchiman.

E'tiboringiz uchun rahmat.

JASORATNI QALBIGA JO QILGAN O'G'LO

Qadim-qadimdan mardlikni yigit kishining umr mezonini, deya ta'riflashadi. E'tibor bering, dono hakam bo'lgan tabiat hayot qonunlarini shu qadar odillik bilan taqsim etganki, bu olamda har bir inson, har bir kasb egasining zimmasiga yuklangan o'z burchi bor: ota-onalik burchi, farzandlik burchi, Vatanni asrash burchi...

shug'ullanishni kanda qilmasdim. O'shanda insonda kuch-quvvat, g'ayrat va shijoat ortgan sari o'ziga bo'lgan ishonch ham ortishini anglab yetganman. Eng muhimi, intilishlarim besamar ketmadi. Ilk bor 2010-yilda Janubi-g'arbiy maxsus harbiy okrug miqyosida o'tkazilgan "Eng ilg'or razvedka guruhi" musobaqasida faxrli 1-o'rinni egalladim. Ilk g'alaba g'urur baxsh etib, meni bundan-da yuksak marralarni zabt etishga ruhlantirgan. Malaka va tajribamni yanada oshirish ustida tinmay ishladim.

Sportning yengil atletika turiga qiziqishim baland edi. O'sha vaqtlarda sportning shu yo'nalishi bo'yicha o'tkazilgan musobaqada 5 marotaba faxrli 1-o'rinni qo'lga kiritganman. Yillar o'tgan sayin yutuqlarim ko'payar va shu asnoda tajribam, bilimim ortib borar edi. Keyinchalik "Eng ilg'or mutaxassis" tanlovining "Eng ilg'or serjant" musobaqasida Janubi-g'arbiy maxsus harbiy okrug miqyosida faxrli 1-o'rinni, Mudofaa vazirligi miqyosida esa faxrli 2-o'rinni qo'lga kiritdim.

2017-yildan esa xizmatimni Markaziy harbiy okrugda davom ettirdim. 2018-yilda Markaziy harbiy okrug miqyosida o'tkazilgan "Eng ilg'or razvedka guruhi" musobaqasida umumjamoa hisobida 1-o'rinni egallagan bo'lsak, 2019-yilda Markaziy harbiy okrug miqyosida "Eng ilg'or kasb ustasi" tanlovining "Eng ilg'or serjant" musobaqasida 1-o'rinni, Mudofaa vazirligi miqyosida esa 2-o'rinni egalladim. 2020–2021-yillarda ham "Eng ilg'or kasb ustasi" tanlovining "Eng ilg'or serjant" musobaqasida Mudofaa vazirligi miqyosida 2-o'rinni qo'lga kiritganman.

Shu kungacha erishgan yutuq va muvaffaqiyatlarimda ota-onamning, oilamning ham munosib hissasi bor. Chunki yaqinlarimning qo'llab-quvvatlashlaridan kuch olaman, ular tufayli oilamdan, farzandlarimdan ko'nglim xotirjam. Ko'ngli xotirjam harbiy xizmatchi esa chalg'imay, shijoat bilan unumli xizmat qiladi...

Qahramonimizning mehnatsevarligi, har qanday sharoitda va vaqtda safdoshlariga yordamga shayligi e'tirofga sazovor. Shu tufayli ham u jamoada o'z o'rniga ega va hurmatga sazovor.

U bo'linmada jangovar, ma'naviy-ma'rifiy tayyorgarlik bo'yicha ishlarni tashkil etish va o'tkazish, shaxsiy tarkibni Vatanga, harbiy burchga hamda qasamyodga sodiq, yuksak jangovar va axloqiy-ruhiy barqaror bo'lib shakllanishi yo'lida doim jonbozlik ko'rsatib keladi. Uning o'ziga topshirilgan vazifalarni vijdonan va o'z vaqtida bajarib, yosh harbiy xizmatchilarga o'rnak bo'lib kelayotgani ham e'tirofga sazovor.

Ha, Vatani oldidagi xizmatlari yuksak mukofotlangan qahramonimiz safdoshlariga har jihatdan namuna bo'layotgan harbiy xizmatchilardan. Xulosa o'rinda aytish mumkinki, yurt himoyachilariga berilayotgan e'tibor, yaratilayotgan shart-sharoitlar, shunday fidoyi harbiy xizmatchilarning mardonavor xizmat qilishlariga, o'z iste'dod va mahoratlarini to'la namoyon etishlariga zamin yaratmoqda.

Parvina ABDUHAMIDOVA,
Markaziy harbiy okrug
matbuot xizmati
bosh mutaxassisi

Yurt himoyachisi bo'lishdek sharafli vazifani o'g'lonlarimiz ado etgani uchun ham ular hamisha el duosida. II darajali serjant Mansur Tog'ayniyazov ezgulik yo'lida o'z kasbini e'zozlab, munosib iz qoldirayotgan harbiy xizmatchilardan biri. Markaziy harbiy okrugga qarashli harbiy qismlarning birida yo'riqchi serjant vazifasida xizmat qilayotgan qahramonimizning o'tgan yillar davomida erishgan muvaffaqiyati, bu yo'ldagi shijoati, intiluvchanligi Mustaqilligimizning 32 yilligi bayrami arafasida munosib e'tirof etildi va u "Jasorat" medali bilan taqdirlandi.

Mansur Tog'ayniyazov Surxondaryo viloyatining Oltinsoy tumanida tug'ilgan. Qishloqda ulg'ayib, voyaga yetgan yigit bolaligidan harbiy kasbga mehr qo'ydi. Yillar o'tib, orzusiga erishganida o'g'illarining munosib yo'l tanlaganidan ota-onasi xursand bo'lgani haqiqat. Chunki ular qaddi-basti to'kis, sog'lom, g'ayratli va intiluvchan farzandlaridan harbiy xizmatchi chiqishiga ishonishgandi. Shuningdek, Vatani va el nazariga tutash bu yo'lning yorug' kelajagi qaysi ota-onani masrur qilmaydi, deysiz. Eng muhimi esa yillar o'tib, Mansurjon ota-onasining ham, yaqinlarining ham ishonchini oqladi.

– Yoshligimda harbiylarni ko'rsam, "Men ham harbiy bo'lsam, Vatanimga xizmat qilsam, ota-onamni baxtiyor qilib, mard o'g'lon bo'lib, voyaga yetsam", deb havas qilardim, – deydi II darajali serjant Mansur Tog'ayniyazov. – Voyaga yetayotganim sari o'tayotgan yillar meni orzum sari yaqinlashtirayotganidan mamnun bo'lardim. 2004-yilda o'z yigitlik burchimni o'tash uchun muddatli harbiy xizmatga chaqirildim. Xizmat davrimda komandirlarimning o'ziga bo'lgan ishonchi, dovyurakligi, shijoati qablimdagi harbiy kasbga bo'lgan qiziqishni oshirdi. O'sha vaqtlarda men ham ular kabi mard, jasur bo'lishga, qo'yilgan vazifalarni o'z vaqtida bajarishga harakat qilardim.

Muddatli harbiy xizmatni o'tab bo'lgach, kontrakt bo'yicha harbiy xizmatni davom ettirdim. Bu esa o'z navbatida mendan yanada mas'uliyatliroq bo'lishimni taqozo etardi. Shu sababli aytilgan vazifani o'z vaqtida va bekam-u ko'st bajarishga intildim, doimiy ravishda sport bilan

“OLTINKON” – professionalalar tayyorlanadigan markaz

Qoʻshinlarning jangovar shayligini oshirish, har qanday vaziyatda yuklatilgan vazifani tezkor va sifatli bajarish qobiliyatiga ega harbiy xizmatchilarni tayyorlash ishlariga bugun alohida eʼtibor qaratilmoqda. Sharqiy harbiy okrug “Oltinkon” togʻ tayyorgarligi tayanch bazasi ham ana shu maqsadlarga xizmat qiladi.

Dengiz sathidan 2 000 metr balandlikda, qariyb 15 ming gektar hududni oʻz ichiga olgan, zamon talablariga mos ravishda bunyod etilgan mazkur oʻquv markazining tantanali ochilish marosimi boʻlib oʻtdi. Unda mudofaa vaziri general-leytenant Bahodir Qurbonov, Qurolli Kuchlar faxriylari, mahalliy aholi vakillari, yoshlar va oʻquv markazining togʻ tayyorgarligi mutaxassislari ishtirok etdi. Soʻzga chiqqanlar markaz milliy armiyamizning professional mahorati oshishiga munosib hissa qoʻshishini alohida taʼkidladi.

Oʻtgan yillar davomida “Chimyon” togʻ tayyorgarligi oʻquv markazi xalqaro talablarga mos ravishda qurib bitkazilib, faoliyati yoʻlga qoʻyildi. Shu yoʻnalishdagi amaliy ishlarining mantiqiy davomi sifatida okruglar kesimida “Saridala”, “Toshqoʻrgʻon” va “Oltinsoy” tayanch bazalari tashkil etilib, “Chimyon” togʻ tayyorgarligi oʻquv markazi boʻysunuviga oʻtkazildi va yagona togʻ tayyorgarligi tizimi yaratildi.

Aytish joizki, mazkur oʻquv markazida togʻ tayyorgarligi boʻyicha ilk bilim va koʻnikmalarni oshirishga qaratilgan barcha oʻquv nuqtalari zamon talablariga mos ravishda barpo etildi. Sodda qilib aytganda, oʻquv markazi togʻ tayyorgarligi yoʻnalishi boʻyicha bilim va koʻnikmalarini mustahkamlashga kirishayotgan harbiy xizmatchilar uchun dastlabki bosqich vazifasini oʻtaydi.

Vatan posbonlarining nazariy bilimlarini oshirishga moʻljallangan oʻquv xonalari, maroqli hordiq uchun yotoqxonalar-u 100 kishilik oshxona bugungi kun talablariga toʻla mos keladi.

Jangovar salohiyatni oshirishda togʻ tayyorgarligi muhim va samarali

yo'nalishlardan biridir. Nihoyatda murakkab va noqulay tog'li hududlarda toblangan askar esa har qanday qiyinchilikka dosh bera oladi. Faoliyati yo'lga qo'yilgan bazada endilikda oyiga 60, yiliga esa 700 ga yaqin harbiy xizmatchi ayni yo'nalishda yetakchi mutaxassislar tomonidan chuqur o'qitiladi. Mazkur tayanch bazasida qishki va yozgi o'quv kurslari tashkil etilib, harbiy alpinizm, tog'da harakatlanish taktikasi, harbiy-tibbiy va aloqa tayyorgarligi mashg'ulotlari bo'yicha mutaxassislarni o'qitish amalga oshiriladi. Bu yerda har bir tog' tayyorgarligi mutaxassisining individual va professional tayyorgarligini oshirish, mashqlarni real vaziyatlarga yaqinlashtirilgan holda tashkil etish imkoniyati mavjud.

Marosim davomida ishtirokchilar uchun ko'rgazmali mashg'ulotlar ham o'tkazildi. Bunda yurt himoyachilari o'quv joylarida turli murakkab mashqlarni bajarib, yuqori jangovar tayyorgarlik va mahoratga ega ekanliklarini namoyish etishdi.

Darhaqiqat, bu kabi o'quv bazalari harbiy xizmatchilarning tog' sharoitlarida jang olib borish bo'yicha amaliy ko'nikmalarini takomillashtirishga, tog'li hududlarda jangovar vazifalar bajarishga mo'ljallangan bo'linmalarni tayyorlash tizimining takomillashuviga, tog'li hududlarni nazorat qilishga, tog' tayyorgarligi mutaxassislarni tayyorlash va ular malakasini oshirishga hamda yo'riqchilar zaxirasining yaratilishiga asos bo'lib xizmat qiladi.

**Katta leytenant
Islomjon QO'CHQOROV,
"Vatanparvar"**

JANGHOVAR

TAYYORGARLIKDA YANGICHA YONDASHUV

Qo'shinlar jangovar tayyorgarligini yuksaltirish, jang olib borishning yangicha usul va uslublarini qo'llash, turli hududlarda qurol hamda harbiy texnikalardan oqilona foydalanishni o'rgatish maqsadida Mudofaa vazirligi qo'shinlarida jangovar tayyorgarlik mashg'ulotlari yildan yilga takomillashtirilib, zamon bilan hamnafas olib borilmoqda.

Harbiy xizmatchilarning individual tayyorgarligini oshirish va bo'linma tarkibida jipsligini ta'minlash maqsadida yangicha murakkab mashqlardan iborat me'yorlar tayyorgarlik jarayonlariga samarali joriy etilmoqda.

“Nukus” umumqo'shin poligonida yangicha usul va uslublar bilan olib borilayotgan jangovar tayyorgarlik mashg'ulotlari yurt himoyachilarini toblab, kasbiy ko'nikma va o'ziga bo'lgan ishonchining ortishiga xizmat qilmoqda. Bo'linma tarkibida qurol va harbiy anjomlar bilan uzoq masofalarga marsh yugurish orqali jamoaviy jipslik yanada shakllantirilib, jismoniy imkoniyatlari oshirilishiga erishilyapti.

Ma'lumki, mashaqqatli to'siqli yo'lagnidan o'tish uchun kuchli jismoniy tayyorgarlik talab etiladi. Nostandart va noqulay to'siqlar o'tuvchanligi past, ko'p jismoniy zo'riqish talab etadigan yaqin jang maydonlarini eslatib, harbiy xizmatchilarda epchillik, chaqqonlik, chidamlilik xislatlarini oshirishning eng samarali usullaridan biri hisoblanadi. Mana shunday og'ir va sinovli damlar har bir insonning nafaqat jismoniy, balki ruhiy zo'riqishlarni qay darajada yengishini ham ko'rsatib beradi. Zero katta kuch va chidamlilik talab etadigan zo'riqishlar chog'ida insonda kuchli emotsional stress va ruhiy zo'riqish

holatlarining ortishi tabiiy hol. Shuning uchun jangovar tayyorgarlik mashg'ulotlarida turli to'siqli yo'laklarda mashqlar qo'llanilib, o'g'lonlarning jangovar ruhi va chidamliligi bosqichma-bosqich oshirilib boriladi.

Poligon hududida bir necha kun davomida dala chiqishida ishtirok etgan bo'linmalar merganlik mahoratlarini yuksaltirib, yuqori qavatlardan arqon yordamida tushish mashqlarini bajardi. Tugunlarni to'g'ri bog'lash, ehtiyot choralarini qo'llash va texnika xavfsizligi talablariga rioya etgan holda yuqori qavatlardan arqon yordamida tushishni mashq qilgan o'g'lonlar mashg'ulotlardan imkon qadar ko'proq tajriba olishga erishdi.

Majmuaviy o'q otish usullari zamonaviy jang hududida vazifalarni tez va sifatli bajarish, har xil qurollardan turli usullarda o'q otishni hamda granata, pichoq va belkuraklarni nishonlarga ulotirishni o'rganishda o'z samarasini ko'rsatmoqda. Ushbu mashqlarni bajaruvchi harbiy xizmatchilarga qo'shimcha yuklamalar berish hamda nostandart vaziyatlarda qanday yo'l tutishini o'rganish maqsadida mashg'ulot jarayonida ularga qo'shimcha vazifalar berib borildi. Jumladan, harakat yo'nalishida

qo'shimcha taktik vazifa bajarish, shartli ravishda yaralangan safdoshiga birinchi tibbiy yordam ko'rsatish hamda uni jang maydonidan xavfsiz hududga olib chiqish kabi qo'shimcha vazifalar harbiy xizmatchilarning ko'nikmalarini yanada mustahkamlamoqda.

Jangovar yakka va juftlik, guruh tarkibida bajarilgan me'yorlar vaqt hamda nishonlarga yetkazilgan talafot, kutilmagan vaziyatlarda berilgan topshiriqlarni bajarish sifati kabi mezonlar bilan baholab borildi. Tayyorgarlik mashqlarining sifatini oshirish, jamoada sog'lom, raqobatbardosh muhitni ushlab turish hamda harbiy xizmatchilarda liderlik xususiyatlarini yanada rivojlantirish maqsadida mashg'ulotlar kichik bo'linmalar o'rtasida musobaqa tarzida o'tkazildi. Yuqori natijalarga erishgan jamoalarning yutuqlari qolganlarga o'rnak, namuna sifatida e'tirof etildi.

**Kichik serjant
Abdullajon UMARALIYEV,
Shimoli-g'arbiy harbiy okrug
matbuot xizmati**

SPORT – SOG'LIQ GAROVI

“BESH TASHABBUS OLIMPIADASI”

Ertamiz egalarini harbiy-vatanparvarlik ruhida tarbiyalash, sport va sog'lom turmush tarzini targ'ib qilish yoshlarga oid davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan hisoblanadi. Bunda barcha sohalar singari milliy armiyamizning ham o'rnini beqiyosdir.

Mudofaa vazirligiga qarashli Olmaliq shahrida joylashgan harbiy qism sport majmuasida “Besh tashabbus olimpiadasi” doirasida sportning boks turi bo'yicha “Harbiy qism komandiri kubogi” musobaqasi bo'lib o'tdi. Unda 33 kg.dan 66+ kg.gacha jami 10 vazn toifasida 200 ga yaqin harbiy xizmatchining farzandlari, harbiy qismda tashkil etilgan to'garak ishtirokchilari va Toshkent viloyatida istiqomat qiluvchi faol sportchi yoshlar o'zaro bellashuvga kirishdi. Sport musobaqasida Toshkent viloyati boks federatsiyasi raisi, Olmaliq shahri hokimligi, jamoat tashkiloti

vakillari va harbiy xizmatchilar ishtirok etdi. Harbiy orkestr jamoasi tomonidan ijro etilgan musiqa sadolari ostida murosasiz va shiddatli kechgan boks musobaqasida o'smirlar o'zlarining nimalarga qodir ekanligini to'la namoyish qildi. Soha mutaxassislaridan jamlangan hakamlar hay'atining yakuniy natijalariga ko'ra, g'oliblikni qo'lga kiritgan ishtirokchilarga harbiy qism komandirining kubogi, diplom va qimmatbaho sovg'alar tantanali ravishda topshirildi.

TANLOV

KADR ORGANI OFITSERLARI — KIM ILG'OR?

Mudofaa vazirligiga qarashli Toshkent shahridagi harbiy qismda kadr organi ofitserlari ishtirokida o'quv uslubiy yig'in va “Eng ilg'or kadr organi ofitseri” tanlovining qo'mondonlik bosqichi bo'lib o'tdi.

Tanlovning birinchi kunida saf ko'rigi bo'lib, ularning saf tayyorgarligi bo'yicha bilimlari sinovdan o'tkazildi. Shundan so'ng poytaxtimizda joylashgan “G'alaba bog'i” yodgorlik majmuasi va “Shon-sharaf” davlat muzeyida hujjatlarning yuritilishi, saqlanishi va uni rasmiylashtirish, axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalana olish qobiliyatlarini yanada rivojlantirish maqsadida qator mashg'ulotlar tashkil etildi. Unga Mudofaa vazirligi Kadrlar bosh boshqarmasi ofitserlari, Qurolli Kuchlar akademiyasi professor-o'qituvchilari, “Yurist va kadr” nodavlat ta'lim muassasasi xodimlari, Alisher

Navoiy nomidagi Toshkent davlat o'zbek tili va adabiyoti universitetining malakali o'qituvchilari taklif etildi. Yig'in davomida harbiy xizmatchilar jismoniy tayyorgarlik bo'yicha sinovlardan ham o'tdi. Shuningdek, dala-o'quv maydonida tashkil etilgan amaliy mashg'ulotlarda otish, maxsus tayyorgarliklar, ommaviy qirg'in qurollaridan himoyalash bo'yicha o'zaro bellashdi. Yakunda respublikamizning deyarli barcha hududlaridan tashrif buyurgan kadr organi ofitserlarining yil davomida amalga oshirgan ishlari hisobotlari tinglanib, tanqidiy tahlil qilindi. Yig'in davomida yuqori natijalarga erishgan ishtirokchilar faxriy yorliq va esdalik sovg'alar bilan taqdirlandi.

OGOHLIK – DAVR TALABI

MUHIM MAVZUDAGI DAVRA SUHBATI

Jadallik bilan rivojlanib borayotgan bugungi tezkor zamonda har xil ko'rinishdagi mafkuraviy xatarlar soni va shakli tobora ortib bormoqda. Bunday xatarlarga qarshi doimo sergak, ogoh va hushyor bo'lish zaruratini davrning o'zi taqozo qilmoqda. Aks holda jamiyatda o'nglab bo'lmas, taraqqiyotdan ortda qolishiga sabab bo'ladigan ma'naviy, siyosiy va iqtisodiy muammolar kelib chiqishi mumkin.

Shu munosabat bilan Toshkent viloyati Olmaliq shahridagi “Metallurg” madaniyat saroyida Mudofaa vazirligiga qarashli harbiy qism tashabbusi bilan “Huquqbuzarliklar profilaktikasi kuni” doirasida “Harbiy xizmatchilar ongida diniy ekstremizm va fundamentalizm g'oyalari qarshi immunitetni shakllantirish” mavzusida davra suhbatlari bo'lib o'tdi. Tadbirga Adliya vazirligi, O'zbekiston Respublikasi din ishlari bo'yicha qo'mitasi va bir qator huquqni muhofaza qiluvchi organlar vakillari taklif etildi. Unda so'zga

chiqqanlar harbiy xizmatchilar va ular oila a'zolarining huquqiy ongini oshirish, qonunchilikdagi yangiliklar hamda diniy ekstremizm, fundamentalizm va mutaassiblik haqida batafsil ma'lumotlar berib, barchani ogohlikka chorladi. Tadbir davomida mavzuga doir maxsus videoroliklar ham namoyish etildi. Bu kabi davra suhbatlarining o'tkazilishi harbiy xizmatchilarning huquqiy savodxonligini va dunyoqarashini yanada oshirishda muhim omil bo'lib xizmat qilishi, shubhasiz.

TARIXIY XOTIRASIZ KELAJAK YO'Q

HARBIYLAR “G'ALABA BOG'I”GA NEGA BORDI?

Ikkinchi jahon urushida erishilgan g'alabada O'zbekiston aholisining munosib hissasi bor. O'sha payti yurtimizdagi barcha iqtisodiy obyektlar, zavodlar va fabrikalarning harbiy yo'nalishga ixtisoslashishi urushning front orti ta'minotida katta ahamiyat kasb etgan.

Mudofaa vazirligiga qarashli Toshkent shahridagi harbiy qism shaxsiy tarkibi urush qahramonlarini yod etish va ularning nomini abadiylashtirish maqsadida “G'alaba bog'i” yodgorlik majmuasiga ekskursiya uyushtirdi. Tashrif davomida harbiy xizmatchilar bog'ning ekspozitsiyalari, o'sha davrning front orti ta'minotidagi hayoti haqida, shuningdek “Shon-sharaf” davlat muzeyidagi qimmatli eksponatlar, tarixiy qo'lyozmalar va sahnalashtirilgan maneknlarning guvohi bo'lishdi.

Yodgorlik majmuasining xodimlari tomonidan bugungi kunda majmuaga kiritilayotgan o'zgarishlar, yangi qo'shilayotgan eksponatlar va urush qahramonlarining nomini abadiylashtirish yo'lida amalga oshirilayotgan ilmiy izlanishlar haqida ham batafsil ma'lumotlar berildi. Bugungi kunda ushbu bog' otabobolarimizning fashizmga qarshi kurashdagi qahramonligini, ularning jasorati va matonatini yaqindan o'rganishda muhim ahamiyat kasb etmoqda.

Joriy mavsumda mamlakatimiz Qurolli Kuchlari saffarini har tomonlama yetuk muddatli harbiy xizmatchilar bilan butlash, safarbarlik chaqiruvi rezervi xizmati hamda harbiy-akademik litseylarga o'quvchilarni tayyorlash ishlarida respublika miqyosida yuqori natijalarni ko'rsatgan Qoraqalpog'iston Respublikasi va Xorazm viloyati mudofaa ishlari boshqarmalarining xizmatlari Mudofaa vazirligi rahbariyati tomonidan yuqori baholanib, ularning ilg'or tajribalari namuna sifatida e'tirof etilgan.

TAJRIBALAR E'TIROF ETILDI

Ushbu tajribalarni qolgan hududlarda ham ommalashtirish, Qoraqalpog'iston Respublikasi va Xorazm viloyati mudofaa ishlari boshqarmalarini namuna sifatida e'tirof etish hamda amaliy tajriba almashish maqsadida Xorazm viloyati mudofaa ishlari boshqarmasi negizida Qurolli Kuchlar Bosh shtabi Tashkiliy-safarbarlik bosh boshqarmasi rahbarligida uch kunlik o'quv-uslubiy yig'in o'tkazildi.

Chaqiruv rahbariyati kengashi raislari, harbiy okruglar tashkiliy-safarbarlik va mudofaa ishlari boshqarmalari hamda chaqiruv bo'limlari boshliqlari ishtirokida o'tkazilgan yig'inning birinchi kunida Shimoli-g'arbiy harbiy okrug qo'shinlari qo'mondoni general-mayor Farhodjon Shermatov va Tashkiliy-safarbarlik

bosh boshqarmasi boshlig'i polkovnik Samandar Bazarov tomonidan chaqiruv mavsumida yo'l qo'yilgan kamchiliklar hamda erishilgan yutuqlar alohida ta'kidlandi. Qoraqalpog'iston Respublikasi va Xorazm viloyati mudofaa ishlari boshqarmalarining yutuqlari va ilg'or tajribalari barchaga o'rnak sifatida ko'rsatildi.

O'quv-uslubiy yig'in rejasiga muvofiq, ishtirokchilar bilan viloyat mudofaa ishlari boshqarmasi hamda Urganch shahri va tuman mudofaa ishlari bo'limlari va boshqarma yig'uv punktida umumiy faoliyat va yaratilgan sharoitlar bilan tanishib, rahbariyat kengashi, hududiy, harbiy-tibbiy va butlash komissiyalarining ish jarayoni ko'rgazmali tarzda namoyish etildi.

Shuningdek, yig'in doirasida Urganch tumanidagi "Oq maktab" mahalla

fuqarolar yig'inida chaqiriluvchilarni mahallabay o'rganish bo'yicha amaliy mashg'ulot tashkil etilib, ushbu tizim vositasida o'rganish ishlarining afzalliklari tushuntirib o'tildi. Umumta'lim maktablarining 11-sinf o'g'il bolalari bilan bir kunlik dala mashg'ulotlarida tashkil etiladigan qurol-aslaha va harbiy texikalar ko'rgazmalari hamda qurollardan amaliy o'q otish mashg'ulotlarini, shuningdek harbiy-vatanparvarlik tadbirlarini sifatli tashkil etish bo'yicha ko'rsatmalar berildi.

Tadbir davomida rahbariyat kengashi raislari va a'zolari bilan 2024-yil uchun muddatli harbiy xizmatga saralash tadbirlarini sifatli tashkillashtirish, mudofaa ishlari bo'lim va boshqarmalari faoliyatining samaradorligini oshirish bo'yicha taklif va tavsiyalar berib o'tildi. Qo'lga kiritilgan natijalar va

rejalashtirilgan tadbirlar hisoboti tinglanib, yig'in bo'yicha qaror qabul qilindi.

Yig'in doirasida ishtirokchilar uchun Prezidentimiz tashabbusi bilan yaqindagina faoliyatini boshlagan Jaloliddin Manguberdi harbiy-akademik litseyi hamda 2021-yilda qayta rekonstruksiya qilingan "Yangiriq" umumqo'shin poligoni o'quv-moddiy bazasi va yaratilgan sharoitlar bilan tanishish maqsadida ekskursiya tashkil etildi. Ishtirokchilarning madaniy hordiq chiqarish ishlarini tashkil etish maqsadida Markaziy Osiyodagi noyob me'moriy-tarixiy yodgorlik majmuasi – Xiva shahridagi Ichan qal'aga sayohat uyushtirildi.

Shimoli-g'arbiy harbiy okrug matbuot xizmati

Asl olim Naim Karimov vafot etdi. Akademik 91 yoshda edi. Uning vafoti ilm-ma'rifatli har bir yurtodoshimizni chuqur qayg'uga solgani ijtimoiy tarmoqlardagi munosabatlarda ham aks etdi. Bir inson shunday yashasa-da, mo'tabar bir yoshda so'ng manzilga ketishi ham qablarni larzaga solsa...

ASL OLIM – ASL ODAM

Sirojiddin RAUF,
“Sharq guldusi” va “Zvezda Vostoka” jurnallari bosh muharriri:

– Zahmatkashligi, zukkoligi, millatparvarligi bilan xalq orasida shuhrat qozongan adabiyotshunos Naim Karimovning “Abdulla Qodiriy zamondoshlari” kitobi (*Toshkent: “Akademnashr”, 2019. – 320 b.*) qomus – ensiklopediya xarakteridagi muhtasham tadqiqot bo'lib, unda ulug' adib bilan bir davrda yashagan, uning hayoti va ijodiga aloqador 254 kishi to'g'risida ma'lumot beradi. ...254 nafar kishining Abdulla Qodiriy hayoti va ijodiga daxldor jihatlari to'g'risidagi mulohazalardan zulmat zamon odamlari ruhiy iztiroblar, azob-u qiynoqlar ichida umrguzaronlik qilgani, ularga o'sha mudhish davrda “O'tkan kunlar”, “Mehrobdan chayon” kabi asarlar taskin-tasalli bergani, shu bois odamzod azal-azaldan adabiyot va san'atga ehtiyoj sezib yashagani, to hanz un e'zozlab, ardoqlab kelayotgani oydinlashadi.

Abdulla Qodiriy yashagan zulmat zamon bilan yaqindan tanishtiradigan mazkur qomusda juda ko'p yozuvchi, shoirlar, davlat va jamoat arboblari, “O'tkan kunlar” muallifining oila a'zolari va qarddonlari to'g'risida boshqa biror darslik, tadqiqotda qayd qilinmagan haqiqatlar taqdim qilinadi.

Ulug'bek HAMDAM,
yozuvchi, adabiyotshunos olim:

– Ustoz, akademik Naim Karimov bilan 1997-yildan beri birga, bitta bo'limda ishladim. U nafaqat adabiyotshunos olim, ayni paytda, jiddiy san'atshunos, teatrshunos, tanqidchi va tarixchi ham edi. Ustoz yana qardosh turkiy xalqlar adabiyotining katta bilimdoni. Shuningdek, rus adabiyoti va adabiy tanqidini yaxshi bilardi. Domla dramatik asarlar yozgan, yaxshigina rasmlar ham solgan.

Naim Karimov diapazoni keng olim bo'lganidan u yog'i Tatariston, Ozarbayjon, Turkiya, bu yog'i qo'shni davlatlarning bari uning faoliyatini yaxshi bilishardi...

Ustoz olim Behbudiy, Avloniy, Hamza, Fitrat, Qodiriy, Cho'lpon, Usmon Nosir, Oybek, G'. Gulom, Shayxzoda, Zulfiya, Mirtemir, Asqad Muxtor, Erkin Vohidov, Abdulla Oripov va Usmon Azimgacha bo'lgan o'zbek adabiyotini obdan o'rganib, o'zidan salmoqli tadqiqotlar qoldirdi. Domla o'zi o'rgangan adabiy siymolarning xayollari bilan yashadi. Domlaning eng yoqtirgan tadqiq usuli biografik metod bo'lib, masalan, “Oybekning falon she'ri qayerda, qanday kayfiyat ostida yozilgan degan savolga darrov o'rinni ilmiy javob olish mumkin bo'lardi. Domla haqiqiy adabiyot bilan yashadi, uning kashfiga umrini berdi.

Akademik Naim Karimov juda barakali, ibratomuz hayot kechirdi.

Ustozni Oллоh rahmat aylasin!

Yuzlab, balki minglab shogirdlaridan biri: U. HAMDAM.

Begali ESHONQULOV:

– Naim Karimov. Bu nom bilan ancha yillar avval, Samarqandning ertaknamo ko'chalari, so'lim bog'lari, o'risdan qolgan cherkov va otxonalari, Temuriylardan qolgan obidalar bag'rida tanishganman. Qo'limda “Usmon Nosirning so'nggi kunlari” nomli kitob bor edi...

Usmon Nosir! Ulkan qalb sohibi. Naim Karimov esa bu qalbning mohir tarjimoni edi. U

adabiyotga beqiyos xizmat qildi. Uning Hamza Hakimzoda Niyoziy haqidagi hujjatli maqolasi ham o'tmishdagi tumanli Shohimardon voqealariga oydinlik kiritgan. Xullas, adabiyotshunos umrini dunyoni mazmuni uchun sarfladi.

U kishi bilan biror marta ko'rishmaganman. Biroq uni ustoz sifatida ko'rib, undan ma'naviy qarzim borligini his qilardim. Masalan, adabiyot bir ko'cha bo'lsa, Naim Karimovni “Fonuschi ota” deb atagim kelardi.

Javlon JOVLIYEV:

– Yaxshilar ketganda yosh tasalli berolmaydi!

Muzaffar MUHAMMADNAZAR:

– Mana, bir necha yildirki, Naim Karimov mustamlaka davri qurbonlari xotirasini abadiylashtirish ustida ish olib borayotgan edi. U “Shahidlar xotirasi” memorial majmuasiga hamda “Qatag'on qurbonlari xotirasi” muzeyiga asos solinishida ko'p hissa qo'shgan. “Qatag'on qurbonlari xotirasi” muzeyi yaratilishi og'ir ish bo'lgan. Zero o'sha vaqtlar suratlari, qo'lyozmalari, hujjatlari, kiyim-kechaklari va boshqa ashyolarni topish qiyin bo'lgan. Shunga qaramay, eksponatlar topilgan va muzey belgilangan vaqtda ochilgan.

Narzulla SHODIYEV:

– Millat so'z san'atimizning nodir tadqiqotchisi, yangi O'zbekiston aqliy-intellektual rivoji istiqbolini belgilab bergan noyob ilmiy-ma'naviy EPOXASIdan ayrildi!

Tiriklikda jannati USTOZning yodi – ABAD!

Nurali Tagay NAZAROV:

– Akademik. Adabiyotshunos. Tarixchi.

Qatag'on yillari tarixini xalqimizga bu buyuk insonday hech kim tushuntirib berolmagan. Haqiqiy xalq qahramoni edi.

Jumagul SUVONOVA:

– Ustozim Naim Fotihovich Karimov umrini adabiyotga, ilmga bag'ishlab o'tdilar. Qaniydi, hammamiz ham hayotimizni shunday muborak va ulug' ishlar uchun sarflay olsak...

Feruza AZIMOVA:

– Fitrat, Qodiriy, Cho'lpon, Usmon Nosir hayoti, faoliyati, og'ir kechinmalari, qatag'onning mudhish sirlari va oqibatlarini sinchkovlik bilan tadqiq etib, achchiq va achinarli haqiqatlarni ochib bergan allomaning sermahsul xizmatlari adabiyotshunosligimizning abadiy yutug'idir!

O'lim haq! Buni muhokama qilib bo'lmaydi. Ammo bu Millatda, bu Vatanda Naim Karimovdek mehnatkash va yuksak salohiyat sohiblari ko'payishini, tarixning qorong'i ko'chalari fonuslarini yoqib berishini, bir so'z bilan aytganda, dunyoga qay holda va qay manzilda kelishdan qat'i nazar sharaf bilan ketishini istayman.

Alvido, Ustoz!

Inobat IBROHIMOVA,
“Vatanparvar”

Adabiyotshunos olimning shunday satrlari bor ekan:

*Ajab odati bor umr daryosin
Dastlab sust oqadi, sokin, zo'r-bazo'r.
Endi tushunganda hayot ma'nosin
Uning shiddat bilan oqishini ko'r.
Chamandek ochilib sochilgan edi,
Yoshlikning nafarmon gullari kecha.
Quritib qo'yibman, oh, bilsam endi
Umr daryosini men icha-icha...*

Filologiya fanlari doktori, professor Naim Karimov bizga Usmon Nosirni tanitdi, Cho'lponni tanitdi, Qodiriy yashagan davrni, uning olamini tanitdi. Men sovet maktabida o'qigan katta avlodning biriman. Maktabda yaxshi o'qiganman. Qadimgi dunyo tarixini o'qiganman, Yuliy Sezar, Kleopatra-yu Oktavian Avgust, Yan Gusni taniganman, Pyotrning olamshumul ishlarini o'qidim, Sankt-Peterburgga qanday asos solinganini ham o'qidim. Ammo Turkiston tarixini o'qimadim. Bir parchagina kitobda Amir Temurning qonxo'rligini tasdiqlagandek, bir rasm, istilochiligi, “baxtimizga” Rossiyaga qo'shib olinganimiz...

O'n to'qqizinchi asr rus mumtoz adabiyotidan-ku hech kim qolmadi. Darsliklarga kiritilgani yetmaganiday, deyarli barchasining asarlari o'zbek adabiy tiliga chevirilgan edi. Kutubxonalar ularning asarlariga to'la edi. Maksim Gorkiyini o'qimaslik mumkin emas edi. Katta-katta parchalarni yodlaganimiz, to'g'rirog'i, yodlatishgani... Usmon Nosirni birov tilga olgan emas, Cho'lponni hatto eshitmagan edik. Fitrat, Behbudiy, Munavvarqori Abdurashidxonov kabi oydinlarimizni o'sha bolalik yillarimiz o'rgansak, tanisak edi...

Yaxshiyam gazeta-jurnallarimizning borligi, yaxshiyam Naim Karimovdek olimning borligi. Millat oydinlari haqida, o'zbekning ham shonli tarixi borligi haqida ulardan o'qib-o'rgandik, jadidlarimizni tanidik. “Vatanparvar” sahifalarida ham olim bilan suhbatlar e'lon qilingan, uning igna bilan quduq qazigandek amalga oshirgan qator tadqiqotlaridan maqolalar berilgan.

Bugun zahmatkash olimimizning ishlarini davom ettirayotgan shogirdlari talaygina. Quyida o'zbek ziyolilarining akademik Naim Karimov haqida bildirgan fikrlari, e'tiroflaridan parcha keltirishni o'rinni topdik. Ulug' allomani bizdan ham yaxshiroq bilganlar, taniganlar gapirsin.

BURCH FAQAT ADOLATDIR

Sud-huquq tizimida olib borilayotgan islohotlar natijasida mamlakatimizda sudlarning asosiy vazifasi bo'lgan fuqarolar va yuridik shaxslarning huquq va erkinliklari hamda qonuniy manfaatlarini ishonchli himoya qilishga oliy qadriyat sifatida qaralmoqda. Ayniqsa, harbiy sudlardagi yangilanishlar jamiyatimizda armiyaga va harbiy xizmatga nisbatan yondashuv va qarashlarni tubdan o'zgartirdi.

Bu yo'lda fidoyilik ko'rsatgan, bor ilmi va umrini soha rivojiga bag'ishlagan insonlar talaygina. Quyida mana shunday zahmatkash insonlardan biri, birinchi darajali adliya maslahatchisi, iste'fodagi adliya polkovnigi Savronbek Tursunov haqida so'z yuritamiz.

– Suhbatimizni bolalik yillariningiz va oilangiz haqida boshlasak...

– 1952-yili Jizzax viloyatining Forish tumanida tug'ilganman. Ota-onam ziyoli, 8 nafar farzandning to'ng'ichi bo'lganman. Ta'lim olgan maktabimda otam rahbarlik qilardilar. Bu biz farzandlarga, ayniqsa menga ikka karra mas'uliyat yuklardir. Chunki birinchi navbatda yaxshi o'qish, na'muna ko'rsatish, qisqa qilib aytganda, ota-onamizga munosib bo'lishning ma'naviy yuki bo'lsa, boshqa tomondan ukalarim, singillarimning ham ta'lim olishlariga ko'maklashish bo'lgan. Shundan bo'lsa kerak, ortiqcha ishlarga vaqt sarflamasdik, diqqatimizni ilm olishga qaratganmiz. Bu esa yillar o'tib, o'z natijasini ko'rsatdi. Olti nafar farzandim bor, ularning barchasi oliy ma'lumotli. Bunda bolalikdan olgan tarbiyamiz, otamizning shaxsiy xislatlari va farzandlar tarbiyasiga bo'lgan o'zgacha yondashuvining o'rni bor deb hisoblayman.

– Bu sohaga bo'lgan qiziqishingizga nima turtki bo'lgan?

– Bolalik yillarimizda tuman prokurori Tursunqul Suyunov uyimizda mehmon bo'lganlar. Dadam bilan suhbatlari, kiyimlaridan tortib, o'zlarini tutishlari havasimni keltirdi. Shundan keyin menda ham kelajakda huquq himoyachisi bo'lish maqsadi shakllangan. 1971-yili Toshkent davlat universitetining yuridik fakultetiga o'qishga kirdim. O'qishni tugatganimdan so'ng 1976-yilda aynan Jizzax tumani prokuraturasida ish o'rganuvchi bo'lib faoliyatimni boshladim. Tursunqul Suyunov bilan birga ishlash, u kishidan ustoz sifatida ko'p bilim va tajriba olish nasib qildi.

– Mehnat faoliyatingiz va ustozlaringiz xususida ham gapirib bersangiz.

– Yuqorida aytib o'tganimdek, Jizzax tumani prokuraturasida ish boshlaganimdan so'ng 1977-yildan

2002-yilgacha viloyat prokuraturasining bo'lim prokurori, Jizzax tumani prokurorining yordamchisi, viloyat sudining sudyasi, G'allaorol tumani sudining raisi, Respublika Oliy sudining sudyasi, Jizzax va Samarqand viloyatlari sudlarining raisi sifatida faoliyat olib bordim.

2002-yildan esa faoliyatim harbiy soha bilan bog'landi. Shu yili O'zbekiston Respublikasi Harbiy sudi raisining o'rinbosari etib tayinlandim. 2006-yildan 2013-yilgacha O'zbekiston Respublikasi Harbiy sudi raisi sifatida xizmat qildim.

Shu o'tgan davr mobaynida juda ko'pchilikdan bilim va tajriba orttirdim. Bunda ustozlarimiz Alisher Mardiyev, Oltmish Aliboyev, Ubaydulla Mingboyev, G'affor Normatov, Sheramat Umarov, Sodiqjon Yigitaliyev, Abdusamat Polvonzodalarning o'rni katta deb bilaman.

– Ikki davrni ko'rgan, bevosita faoliyat olib borgan inson sifatida tizimdagi o'zgarishlar haqida nima deysiz?

– Bu ikki davr juda farq qiladi. Sharoitdan tortib tizimgacha. Ilk faoliyatim davrida 4-5 sudya bitta tor xonada o'tirib ishlaganmiz. Faoliyatimizni qonunlar asosida olib borsak-da, SSSR kommunistik partiyasining roli va uning manfaati ustun turardi. Sudyalar barcha ishlarni ko'rardi. Bu ish hajmining ko'pligi va muddatning kamligi sudyalarning ba'zi holatlarda ishini to'liq o'rganolmaslik, shoshilinch qaror chiqarishga, bu esa inson manfaatlarining buzilishi holatlariga ham olib kelgan vaqtlari bo'lgan. Mustaqillikka erishganimizdan so'ng boshqa sohalar singari sud-huquq tizimida ham sezilarli o'zgarishlar yuz berdi.

Sudlar ixtisoslikka ajratildi. Bu ishni chuqurroq o'rganish, qonuniylikni ta'minlashga zamin yaratdi. Adolatli qarorlar qabul qilishga qodir bo'lgan, mustaqil, turli xil ta'sirlarga qarshi tura oladigan yuksak malakali, hayot tajribasiga ega sudyalar korpusini shakllantirishga alohida e'tibor qaratildi.

Jazo esa shaxsni qiynash, jazolash emas, balki uni tarbiyalash, jamiyatimizning sog'lom fikrli a'zosiga aylantirishga qaratilgan davlatimiz

siyosatining yana bir amaliy ko'rinishiga aylandi.

Sohadagi islohotlarning yana eng muhim o'zgarishi sifatida harbiy sudlar Mudofaa vazirligi tarkibidan chiqarilib, Oliy sud tizimiga o'tkazilganligi deb bilaman. Bu sud hokimiyati mustaqilligi prinsipiga amal qilinishida muhim omil bo'ldi. Qurolli Kuchlarimizda olib borilayotgan islohotlar natijasida armiyadagi axloqiy-ruhiy, ma'naviy muhit butunlay yangilanib, harbiy xizmatchilar o'rtasidagi munosabatlar tubdan o'zgardi. Bu, albatta o'z-o'zidan bo'lgani yo'q. Buning negizida harbiy sudlar shakllanishi, rivojlanishi va Qurolli Kuchlarda o'ziga xos o'ringa ega bo'lishi, harbiy odil sudlovni amalga oshirishda katta hissa qo'shgan ustozlarimizning mashaqqatli va fidokorona mehnati yotibdi.

Kadrlar masalasiga ham jiddiy e'tibor qaratilmoqda. Ularni milliy manfaatlarimiz, tarixiy qadriyatlarimiz, inson qadrlarining ulug'ligi kabi mezonlar asosida tarbiyalashga urg'u berilmoqda. Malakali kadrlarni saralash, ularga munosib mehnat sharoitini yaratish hamda adolat mezonlari asosida ish olib borishlariga keng imkoniyat yaratib berilmoqda.

– Qariyb 40 yilga yaqin mehnat faoliyatingizdan olgan xulosangiz, sohaga kirib kelayotgan yosh kadrlarga tavsiyalariniz...

– Inson qay sohada mehnat qilmasin, halol bo'lsa, qilayotgan ishini vijdonan bajarsa, jamiyatda qadr topadi. Sud-huquq tizimi xodimlarining faoliyatiga kimningdir taqdiri bog'liq. Arzimagan e'tiborsizlik yoki shoshma-shosharlik bilan qaror chiqarish juda katta xatoga sabab bo'ladi. Shunday ekan, bu sohaning o'z mas'uliyati, yuki bor. Buni egniga adolat himoyachisi kiyimini kiygan har bir inson chuqur anglashi va bor bilim-tajribasini adolat yo'lida sarflashi lozim. Shundagina jamiyatimiz yana ham rivojlanib, taraqqiy etib boraveradi.

– Samimiy suhbat uchun rahmat!

**SHOGIRDLAR
 USTOZ HAQIDA**

Jamshid RAHMONOV, Toshkent harbiy sudi raisi:

– Ustozimiz Savronbek Tursunov haqida uzoq gapirish mumkin. O'qishni tugatgan vaqtimda shogird sifatida ish o'rganishdan boshlaganman. Sud sohasida yillar davomida orttirgan nazariy va amaliy bilimlari yosh kadrlar uchun juda katta xazina hisoblanadi. Respublikamizning turli sohalarida faoliyat olib borayotgan ko'plab shogirdlari ustozning tavsiyalariga amal qiladi. Shu jumladan biz ham. Ma'lum vaqt birga ishlaganimizdan doim xursand bo'laman. Bugungi kunda nafaqada bo'lsalar-da, hamisha biz bilan yelkama-yelka, targ'ibot tadbirlarida, yoshlar bilan uchrashuvlarda faol ishtirok etib kelmoqdalar. U kishidagi shijoat va g'ayrat kishini o'z sohasini sevishga va fidoyilik bilan mehnat qilishga undaydi. Hozirgi faoliyatimizni ham ustozimizning nasihat va o'gitlariga tayanib olib bormoqdamiz.

Akmal BOBONAZAROV, O'zbekiston Respublikasi Harbiy sudi sudyasi:

– Savronbek Tursunovni ilk bor sudyalikka nomzodlarni saralash jarayonlarida taniganman. O'sha vaqtda Respublika Harbiy sudining sudyasi sifatida faoliyat olib borardilar. Nomzodlarni saralash jarayonlarida o'zlarining adolat mezonlariga qattiq amal qilishlari, yosh kadrlarga bo'lgan talabchanliklari, qolaversa, insoniy sifatleri bilan alohida hurmat qozonganlar.

Shu davrdan hozirgi kungacha ishlarni sifatli ko'rish, adolatli qaror qabul qilishda maslahat va ko'rsatmalariga tayanamiz.

Insoniy fazilatlarga keladigan bo'lsak, og'ir-bosiq, mushohadali, har bir ishni ko'p bor o'ylab qiladigan, adolat mezonlarini hamma narsadan ustun ko'radigan shaxs sifatida hurmatga sazovor. Bundan keyingi ish faoliyatimizda ham ustozning bizga bergan maslahat va amaliy ko'rsatmalariga ko'ra olib boramiz va bu o'zining ijobiy natijasini ko'rsatib kelmoqda.

“Vatanparvar” muxbiri
 Ro'ziqul OCHILOV
 suhbatlashdi.

MUHTASHAM “ZARAFSHON” 110 YOSHDA

“Zarafshon” gazetasining 110 yilligiga bag'ishlangan tadbir Toshkentda, Milliy matbuot markazida bo'lib o'tdi. Shu kuni tadbirda “Zarafshon” bilan yonma-yon chiqayotganiga 105 yil to'lgan “Самаркандский вестник”, “Ovozi tojik” gazetalarning ijodkorlar jamoalari ham ishtirok etdi.

maxfiy hujjatlaridan bilib olishingiz mumkin. U chop etgan gazeta mazmuni, senzorlar temir tirnog'i ostidagi talashishlar, o'zimizning chalamullalar tomonidan uyushtirilgan hujumlar, muharrirning yurt ozodligi fikridan qaytmagani, ezgu g'oya uchun boshini jallod kundasiga qo'yishdan cho'chimasligi (“Haq olinur, berilmas!”), hamma-hammasi jonfidolik emasmi?”

Ha, bugungi “Zarafshon” ana shunday jonfidolik ustiga qurilgan. Gazeta dastlab “Samarqand” nomi bilan chop etilgan, keyinchalik “Hurriyat”, “Mehnatkashlar o'qi”, “Mehnatkashlar tovushi”, “Kambag'allar tovushi”, mustaqillik yillaridan boshlab “Zarafshon” nomini oldi.

“Zarafshon muharrirlari”da Mahmudxo'ja Behbudiy, Abdurauf Fitrat, Saidroza Alizoda, Hoji Muin, Haydarbek Abdurajborov, G'ozil Yunuslar qatorida Sharof Rashidovni ham ko'rasiz.

“Bugun haqiqiy tarix yozilmoqda, – deyiladi kitob so'zboshisida. – Jumladan, matbuotning tarixi ham. O'zbek sovet matbuoti olimlari barcha nashrlarni “dohiy” Lenin chiqargan varaqadan boshlashar edi. Bu tarixning noto'g'riligini ustoz Boybo'ta Do'stqorayev o'zining “O'zbekiston jurnalistikasi tarixi” tadqiqot darsligida (1917-yil noyabrgacha bo'lgan davr) isbotladi.

Zero, jadidlar matbuoti bolsheviklar o'tgan asr 1917-yilning noyabrida qilgan davlat to'ntarishidan keyin birdaniga to'xtamagan. Bu fursat Turkiston muxtoriyati qonga botirilgan 1918-yilning fevralida ham to'liq to'xtab qolmagan”.

Bugun bosma ommaviy axborot nashrlari murakkab jarayonlarni boshdan kechirmoqda. Ana shunday qiyin sharoitda ham o'quvchilarini yo'qotmay, minglab nusxada chiqayotgan “Zarafshon” gazetasini qutlug' yoshi bilan tabriklaymiz!

Ijodkorlar uchun Samarqand Farmon Toshev nomi bilan bog'liq. Samarqand adabiy muhitining qalbi, el mehrini qozongan ijodkor tadbirda uning sha'niga aytilayotgan e'tiroflarni to'xtatib, u bilan yonma-yon ijod qilgan, ayni kunda ham faoliyat yuritayotgan samarqandlik ijodkorlarni, matbuotchilarni nommanom tanishtirdi. Tadbirning poytaxtda tashkillashtirilganidan maqsad ham shu ekanini ta'kidladi.

Yurt dardi bilan yashashdan, ijod qilishdan charchamang, aziz samarqandlik hamkasblar!

Inobat IBROHIMOVA,
 “Vatanparvar”

Yozuvchilar uyushmasining raisi Sirojiddin Sayyid, Mamatqul Hazratqulov, Abdusaid Ko'chimov, Mahmud Toir, Nodir Jonuzoq, Sherzodxon Qudratxo'ja, Bahodir Qobul, Sayyora To'ychiyeva, Halim Saidov, Muhammadjon Obidov, Habib Temirov, Anastasiya Pavliyenko va yana ko'plab elimizning ardoqli insonlarini bugungi bilgichlarning iborasicha “klassikaga aylangan” va bugun shu klassikaga qaytish jarayonlari boshlangan gazetachilik diydorlashtirdi. Oliy Majlis Senatining vakillari, bosma ommaviy nashrlarning bosh muharrirlari e'tiroflari, qutlovlari haqida to'xtalmoqchi emasmiz. Tadbir doirasida o'tkazilgan shaxmat musobaqasidan maqsad ham aslida diydor edi, desak, xato bo'lmaydi.

“Zarafshon” gazetasi 110 yilligi munosabati bilan “Zarafshon” gazetasi kutubxonasi yana beshta (!) kitob – “O'zbek tilining chappa lug'ati”, “Zarafshon muharrirlari”, “Jurnalistligingni tashlama, bolam!”, “Samarqand akademiklari”, “Anqaboy Xudoybaxtov kim edi?” kitoblari bilan o'quvchilarini mamnun etdi. Gazeta bosh muharriri, senator Farmon Toshevning e'tiroficha, shu turkumda

chiqqan “O'zbek tilining chappa lug'ati” uncha-muncha olimlar jazm qila olmaydigan salmoqli ishlardan biridir. Kitob ustida Rahmatulla Qo'ng'urov, Aleksandr Tixonov, Suyun Karimov ishlagan.

Bu haqiqatan ham nodir lug'at. Ba'zan o'zingizga qadrdon bo'lgan so'zlarni qidirib qolasiz. Qachonlardir, bolalikda siz juda yaxshi tanigan, ishlatgan so'zingizni izohli lug'atlarda topolmaysiz. Qo'limga tushgan yangi kitobga shoshilinch ko'z yugurtirib chiqadigan odatim bor. Ana shu shoshilinchda “O'zbek tilining chappa lug'ati”da “gelagay” so'zini ko'rib qoldim. Yopiray, nahotki bu men bilgan so'z?! Boshqa lug'atlarda, izohli lug'atlarda hech uchratmagandim, ammo biz bu so'zni ishlatar edik. Yangi tuqqan sigimning sutini qaynatsangiz, quyulib qoladi. Uni biz gelagay derdik. Ajabo, bu o'sha gelagaymi yo boshqa ma'nosi ham bormikan?

Uzr, mavzudan uzoqlashib ketdim. Kitoblar har doim meni o'z domiga tortib oladi. “Zarafshon” gazetasi kutubxonasidan yana bir kitob “Zarafshon muharrirlari” deb nomlangan.

Aziz o'quvchi, agar siz “Zarafshon” gazetasi bilan unchalik tanish

bo'lmasangiz, chunki bu gazeta muazzam Samarqandda chiqadi, “Zarafshon muharrirlari”ni o'qing. Bu gazeta naqadar ulug'vor, muhtasham nashr ekanligi, naqadar mashaqqatli va sharafli yo'lni bosib o'tganligini, millatni ma'rifat bilan uyg'otishga intilgan oydinlarimizning fojiali taqdirini, shonli tarixini bilib olasiz.

Quyida filologiya fanlari doktori Halim Saidovning kitobga yozgan so'zboshidan parcha keltiramiz: “... birinchi so'z millatning ulug' farzandi, buyuk jadid Mahmudxo'ja Behbudiy haqida. Uning xizmatlarini yana ham ko'proq yozish mumkin. Zero hozir behbudiyilar orzulagan mustaqil yurtimiz bor, ozodmiz, imkoniyatlar bisyor, shu bois bir hamla bilan qiyinchiliksiz istalgan turdagi ommaviy axborot vositasini ochish mumkin. Lekin o'z davrida bu gazetani ochish uchun Behbudiy bobo besh yil (1906–1913) mustamlakachilar idoralari ostonasida ruxsat kutib sarg'aygan, sargardon bo'lgan. O'zining tirishqoqligi, so'zidan qaytmasligi sababli chor amaldorlari tomonidan “hekuü Bebydu”, “my-zemeu”, “mapzaw” degan tamg'alar yopishtirilganligini “Oxranka”ning

MEN NECHUN SEVAMAN O'ZBEKISTONNI?!

Shoir Abdulla Oripov satrlari va bastakor Mutal Burxonov kuy bastalagan madhiyamiz sadolari yangraganda barchamiz qalqib, tik turamiz. Serquyosh, hur o'lkam, elga baxt, najot... Atoqli shoir buyuk va muqaddas Vatanimiz go'zalligini, tarovatini, mehrini shu qadar haqqoniy tasvirlaganki, madhiyamiz sadolari yangraganda yosh-u qari qaddimizni g'oz tutgan holda g'urur, iftixor bilan uni jo'r ovozdagi ijro etamiz. Vujudimizni o'zgacha hislar chulg'ab oladi va hayajondan qalblarimiz junbishga keladi. Yuraklar hapriqadi, ko'zlar yoshlanadi...

Bayroq, madhiya va gerb davlat ramzlari sifatida har bir insonga qanchalik qadri ekanligini so'z bilan ifodalash qiyin. Shuning uchun madhiyamiz sadolari ostida O'zbekiston bayrog'i ko'tarilgan har qanday vaziyatda qalbimizda sharaf, o'ziga xos faxr, yurtga mehr va sadoqat tuyg'ulari jo'sh uradi. Hatto skeptik (atrofdagi barcha narsaga ishonchsiz qaraydiganlar) xarakterli shaxslar ham bundan mustasno emasligini kuzatish mumkin. Davlat madhiyasini ona allasiga qiyoslasak, aslo xato bo'lmaydi. Negaki har birimizning vujudimizda yurtga mehr va sadoqat tuyg'ulari, kindik qoni to'kilgan zamanga ona allasi ila kirib kelgan. Madhiya esa so'nggi nafasimizgacha ona Vatan allasi bo'lib qoladi. Shuning uchun

Vatanni ona allasi ila ko'z ochib ko'ramiz, anglaymiz va bir umrlik hayotiy yo'ldoshimiz sifatida davlat madhiyasi bilan yashaymiz. Bularning ikkalasi ham isbot talab etilmaydigan haqiqatdir.

Hayotiy tajribalarga tayangan holda aytish mumkinki, har qanday kuy-ko'shiq inson me'dasiga tegishi mumkin. Ammo ona allasi va davlat madhiyasini har kuni eshitsak-da, hamisha vujudimizda o'zgacha hislar uyg'onadi, hayajondan qalblarimiz junbishga keladi. Bejiz "O'zbekiston Respublikasi Davlat madhiyasi to'g'risida"gi qonunda madhiyamiz davlat suverenitetining ramzi, unga katta ehtirom bilan qarash har bir yurtdoshimizning vatanparvarlik burchidir, deb belgilab qo'yilmagan. Xalqimizning ezgu orzu-umidlari, kelajakka ishonch, boy tarixga ega o'tmishimiz, milliy an'ana hamda qadriyatlarimiz, tinchlik, osoyishtalik, millatlararo hamjihatlik kabi umuminsoniy tuyg'ular tarannum etilgan go'zal satrlar va unga bastalangan kuy haqiqiy ma'noda vatanparvarlikning sof ko'zgidir. Ozod va hur Vatanda ma'naviyatni yuksaltirish, yoshlarni yurtga sadoqatli fidoyi qilib tarbiyalashda uning o'rni qanchalik muhimligini tasavvur qilish qiyin.

Oltin bu vodiylar – jon O'zbekiston, Ajdodlar mardona ruhi senga yor! Ulug' xalq qudrati jo'sh urgan zamon, Olamni mahliyo aylagan diyor!

Naqoratda takrorlanadigan ushbu jumalarni har kuni uyimizda, maktablarda, harbiy qismlarda, erishilgan yutuqlar sharafiga O'zbekiston bayrog'i ko'tarilganda, davlat rahbarlarining rasmiy tashriflari chog'ida eshitsak-da, uning jozibasi ortib boraveradi. Shu o'rinda bir hayotiy voqeani eslab o'tish o'rinli bo'lardi.

2022-yil. Surxondaryo viloyati, Termiz garnizoni. O'zbekiston va Qozog'iston harbiy xizmatchilari ishtirokidagi xalqaro o'quv mashg'uloti. Tadbirning ochilish marosimida safda

turgan katta leytenant Rasul Hasanov (hozirgi paytda kapitan) davlat madhiyasini jo'r ovozdagi aytganicha ko'zlaridan yosh oqardi. Ushbu holatni suratga oldim va tadbirdan keyin bu holat haqida uning taassurotlari bilan qiziqdim:

– Har safar davlatimiz madhiyasi ijro etilganda shu kabi ko'zlaringizda yosh paydo bo'ladimi?

– Qachondan boshlanganini aniq ayta olmayman. Maktabda o'qib yurgan kezlirim bo'lsa kerak. Yig'laganimni desam, g'alati eshitilar-u, ko'zlarimdan yosh oqishini o'zim sezmayman. Chetdan xunuk ko'rinar ekanmi?

– Kimdir sizni biror marta xunuk ko'rinar ekan deya kamsitganmi?

– Kamsitmagan. Lekin... – katta leytenant Rasul Hasanov biroz muddat ko'nglidagini tashqariga chiqargisi kelmay, o'ylanib qoldi. Uning nima demoqchi ekanligini sezish qiyin emasdi.

– Vatan himoyasi ishonib topshirilgan harbiy libosdagi insonlar uchun noodatiy holat demoqchisiz-da?!

– To'g'risini aytsam, shunday. Agarda kimdir shu uchun kamsitsa, ustimdan kulsa, aslo xijolat tortmayman. Men va safdoshlarim qo'riqlayotgan Vatanning madhiyasini eshitganda, bayrog'ini o'pib, Qasamyod qabul qilganda, kindik qonimiz to'kilgan ona zamin tuprog'ini ko'zga surtganda yonog'imda yosh paydo bo'lishini yigitlik oriyati deb bilaman. Kimningdir ko'zidan menga o'xshab yosh oqmas. Ammo ishonch bilan ayta olamanki, davlat madhiyasi yangraganda har qanday insonning qalbida ta'riflanishi qiyin holat kechishi aniq. Qisqasi, madhiya ijrosi

paytidagi holatimni sizga so'z bilan qiyoslab bera olmayman...

Rasul Hasanovning gaplariga qo'shilmaslikning iloji yo'q. Odamlarning xarakteri turlicha bo'lganidek, ularning qalb kechinmalari ham boshqa-boshqa ekanligini inkor eta olmaymiz. Shuning uchun boshimiz uzra O'zbekiston bayrog'i hilpirab, madhiyamiz ijro etilganda yonog'larimizda yosh paydo bo'lishi xunuk holat bo'lib ko'rinmaydi. Ayniqsa, sportchilarimiz g'alaba qozongach, ularga qo'shilib minglab yurtdoshlarimiz yig'lagan paytda. Kapitan Rasul Hasanovga o'xshagan haqiqiy yurt posbonlarining yonog'idan yosh dumalaganda. Bu holat quvonch yoki qayg'udan emas, Vatanga bo'lgan cheksiz sadoqat ifodasi sifatida ro'y beradi. Buning uchun Davlat Bobonov, Elshod Rasulov, Ruslan Nuridinov, Bahodir Jalolov, Akbar Jo'rayev, Hasanboy Do'smatov, Shahobiddin Zoirov, Fazliddin G'oibnazarov, Oksana Chusovitina kabi sportchilarimiz, Rasul Hasanovga o'xshagan harbiy xizmatchilarimizni misol qilib ko'rsata olamiz.

Madhiyamiz muallifining "O'zbekiston" qasidasida Yurtim, senga she'r bitdim bu kun, Qiyosingni topmadim aslo, deb ifodalanganidek, yurtimizning, jonajon O'zbekistonimizning haqiqatan ham qiyosi yo'q. Umrboqiy satrlar muallifi, O'zbekiston xalq shoiri Abdulla Oripov siymosi, avlodlarga qoldirgan merosi asrlarga tatiydi. Davlatimiz madhiyasidan tashqari "O'zbekiston", "Men nechun sevaman O'zbekistonni?!", "Birinci muhabbatim" kabi she'riy durdonalari hamisha barcha avlod vakillari uchun Vatan haqidagi eng jozibali, eng qadri va unutilmas asarlar bo'lib qolaveradi. U o'zidan keyin yuzlab, minglab shogirdlar qoldirdi. Adib tomonidan adabiyotimizga qoldirilgan boy meros esa yillar davomida adabiy-ma'rifiy, ma'naviy mayoq bo'lib porlab turaveradi.

Kelajakda madhiyamiz muallifi haqida filmlar yaratiladi, asarlar yoziladi va bu jarayon rejissyor Muzaffarxon Erkinov ijodiy guruhi suratga olgan film bilan boshlanadi, desak, adashmaymiz.

Asror RO'ZIBOYEV,
«Vatanparvar»

AMIR TEMUR SIYOSATINING

O'ZIGA XOSLIGI

Uyg'onish davri tarixidan ma'lumki, ulkan ma'naviy salohiyat va ilmiy tafakkurning yuragi hisoblangan ona Vatanimiz jahonga mashhur sarkardalari, olim-u fozillarini, o'z davrining jismoniy va ma'naviy barkamol, vatanparvar farzandlarini kamolga yetkazganligi bilan dunyo mehvarida o'z o'rniga ega.

Amir Temur ana shunday ulug' Vatan farzandi hisoblanadi. U bunyod etgan yirik me'moriy obidalar, bog'-rog'lar, yo'llar va ko'priklar, qoldirgan ulkan ma'naviy va madaniy merosi ajdodimizning ma'naviy salohiyat sohibi ekanligini anglatadi.

XIV asrning II yarmida yurtimiz aholisi turmush tarzi og'ir ahvolda edi. Xalq ko'plab majburiyatlar va soliqlardan, ajnabiylar zulmidan jabr tortmoqda edi. Mana shunday bir og'ir sharoitda Amir Temurning bosqinchi mo'g'ullarga zarba berib, yagona markazlashgan davlat barpo etishi xalqning ijtimoiy-siyosiy, madaniy-ma'naviy ahvolini, turmush tarzining yaxshilanishiga xizmat qildi.

Amir Temurning tashqi savdo va iqtisodiy siyosatining eng e'tiborli jihati shundaki, bunda ajnabiy savdogarlar uchun hech qanday diniy xavf bo'lmagan. Misol uchun, xristian savdogarlari ham o'lkamizda bimalol savdo ishlarini yo'lga qo'yganlar. Amir Temur tashqi savdo munosabatlariga katta e'tibor qaratgan.

Amir Temur tomonidan Xitoydan Yevropagacha bo'lgan ulkan hududning bir siyosiy markaz ostida birlashtirilishi, shimoliy va janubiy yo'nalishlardagi savdo yo'llarini nazorat qilish, karvon yo'llarining har jihatdan ta'minlanishi, chunonchi, xavfsiz, ravon yo'llar, doimo xizmat ko'rsatib turuvchi karvonsaroylar – bularning bari savdo-sotiqning gurkirab o'sishida muhim omil bo'lib xizmat qilgan va

“Buyuk Ipak yo'li” nomi bilan mashhur, Sharq va G'arbni bog'lab turuvchi savdo yo'li yaratilishiga imkoniyat tug'dirgan.

Sohibqiron o'z davlatining ichki iqtisodiy asoslarini mustahkamlash uchun katta-katta bozorlarni bunyod etdi. Bunday bozorlar Samarqand, Buxoro, Shosh va boshqa ulkan shaharlarda joylashgan bo'lib, ular o'z davrida jahon bozoriga aylandi. Bu haqda turli xil manbalarda, jumladan ispan elchisi Rui Gonsales de Klavixo “Samarqandga – Amir Temur saroyiga sayohat kundaligi”da ham muhim ma'lumotlar keltirilganligini ko'ramiz. Uning yozishicha, bu bozorlar ichki tartib asosida bo'lib, har bir rasta ma'lum bir sohaga ixtisoslashtirilgan edi.

Binobarin, Amir Temur mamlakat boshqaruvida savdo-iqtisodiy taraqqiyotga alohida e'tibor qaratib, xususan savdo karvonlari o'tiladigan yo'llarda qattiq tartib o'rnatgan, savdogarlarga ziyon yetkazuvchi qaroqchi va talonchilarga ayovsiz chora qo'llagan va jazolagan. Amir Temur savdo karvonlari qatnovida savdo yo'llarining holatiga e'tibor qaratib, mamlakat rivoji yo'lida savdo-sotiqni rivojlantirish muhim ahamiyat kasb etishini inobatga olgan. Shu tariqa xorijiy davlatlar bilan bo'ladigan savdo-sotiq aloqalarining rivojlanishi uchun barcha shart-sharoitlar yaratilishini ta'minlab bergan. Mamlakatga xorijdan keluvchi savdogarlar uchun bir qator qulayliklar yaratish maqsadida har bir shaharda karvonsaroylar barpo etib, ular tomonidan keltirilgan mollarni saqlashga alohida e'tibor qaratgan hamda butun mamlakatni o'zi tomonidan tayinlab qo'yilgan ishonchli bek va amirlar orqali idora etgan.

Amir Temur mamlakatni boshqarishda barcha toifa vakillaridan iborat Qurultoy, Davlat kengashi va Harbiy kengash maslahatidan keng foydalangan. “Kuch – adolatda” shioriga amal qilgan holda, yurt taqdiriga daxldor qarorlar qabul qilishda xalq fikrini, xohish-irodasini ham o'rgangan. Saltanatda birlik va birdamlikni doimo saqlash va ta'minlash maqsadida lashkarlarni o'z atrofiga birlashtirmoq uchun ba'zilariga muruvvat, mehribonlik qilgan, boshqalari bilan murosaga borgan.

Amir Temur ijtimoiy tenglik masalasiga ham alohida e'tibor qaratib, “Har bir mamlakatning raiyati bilan bo'lgan muomalada ularga nisbatan xolislik bilan ish tutsinlar, yana buyurdimki, har mamlakatning gadolariga vazifa yuklab ish bersinlar, toki shu yo'l bilan gadolik yo'qotilsin”, deb ta'kidlagan. Nazarimizda, bu farmon o'rta asr sharoitida barcha tabaqadagi fuqarolar uchun mehnat qilishga huquqiy asos bo'lgan. Hattoki tilanchilik bilan kun ko'ruvchilar ham ijtimoiy mehnat bilan mashg'ul bo'lishlari shart bo'lgan.

Sohibqironning bu ko'rsatmasi esa iqtisodiy o'zgarishlarga, aholi turmush tarzining yaxshilanishiga keng yo'l ochib bergan. Shuning uchun bo'lsa kerak, XIV asrda kasb-hunarli bo'lishga intilish kuchaygan.

Amir Temur tarafidan tarqoq viloyatlar yagona davlatga birlashtirilib, markaziy hokimiyat tuzilib, barqarorlashgandan keyin mamlakat iqtisodiyoti mustahkamlandi, savdo va hunarmandchilik rivojlana boshladi, qo'shni va uzoqdagi mamlakatlar bilan savdo-xo'jalik aloqalari kengaydi.

Amir Temur tarixda mohir diplomat va davlatlar o'rtasida yaxshi munosabatlarni rivojlantirish, savdo-iqtisodiy aloqalarni yo'lga qo'yish tarafdori sifatida chuqur iz qoldirdi. U Yevropa va Osiyo o'rtasida o'zaro aloqalarni mustahkamlashga qaratilgan keng ko'lami ishlarni amalga oshirdi. Sohobqiron dunyoning turli mamlakatlari bilan aloqalar o'rnatdi: bir tarafdin – Xitoy, Hindiston, ikkinchi tarafdin – Fransiya, Angliya, shuningdek Usmoniylar imperiyasi, Ispaniya, Italiya, Misr va boshqa davlatlar bilan ikki va ko'p tomonlama o'zaro munosabatlarni mustahkamladi.

Amir Temur savdo-iqtisodiy munosabatlar orqali xalqlar va mamlakatlar orasida yagona makon yaratishda misli ko'rilmagan yutuqlarga erishdi. U Ispaniya qiroli Genrix III, Fransiya qiroli Karl IV, Angliya qiroli Genrix saroylariga elchilar yo'lladi va o'z saroyida ispan, fransuz, ingliz, xitoy va boshqa xorijiy mamlakatlarning elchilarini qabul qildi.

Sohibqiron o'z davlatining kuch-qudratini mustahkamlash uchun birinchi navbatda harbiy-iqtisodiy, ijtimoiy-siyosiy islohotlar o'tkazdi. Avvalgi davr donishmandlarining aql-idroki va g'oyalari asoslangan bu islohotlar jarayonida, ayniqsa, taraqqiyot uchun yagona davlat, o'zaro totuvlik, ishbilarmonlarga qulay mulkiy va huquqiy sharoit yaratish, savdo-sotiqni rivojlantirishga alohida e'tibor qaratdi.

Jahongir bobomiz yurt osoyishtaligi, erkin savdo-sotiq hududlarini barpo etish yo'lida ham jiddiy tadbirlar o'tkazadi. Mamlakat chegaralarini devor bilan o'rab, qo'rg'on qurdirgan, xususan 1380-yili o'zi tug'ilgan Shahrisabzda Oqsaroyini bunyod ettirgan.

Sohibqironning davlatchilik tarixini, fikrimizcha, uchta yirik bosqichga ajratib ko'rsatish mumkin. Birinchi davr 1361–1381-yillarni o'z ichiga oladi. Bu davrda Amir Temur O'rta Osiyoni mo'g'ullar istibdodidan xalos qiladi. Barcha viloyat bek va amirlarini birlashtirib, saltanat tizimini o'z qo'l ostiga oladi. “Uch yillik”, “Besh yillik”, “Yetti yillik” yurishlar natijasida atrofda bir qator viloyatlarni hamda saltanatga xavf solayotgan davlatlarni o'z hukmronligi ostida birlashtiradi.

1381–1402-yillar Amir Temur davlati yuksalishining ikkinchi

davri bo'lib, bu hududi yanada kengaygan, iqtisodiy-siyosiy va harbiy nufuzi nihoyatda oshgan, o'sha davrning harbiy jihatdan qudratli davlati sanalgan Oltin O'rda bilan, shuningdek Sharq va Yevropaga dahshat solib kelgan Turk sultoni Boyazid bilan bellasha oladigan davlatga aylangan davri edi.

Uchinchi davr 1402–1405-yillarni o'z ichiga oladi. Bu davrda Vizantiya, Yunoniston, Vengriya va Bolgariyani bosib olib, Sharqda, hatto Yevropadagi bir qator davlatlar – Fransiya, Ispaniya, Angliya va boshqalarga xavf solib turgan Turk sultoni Boyazid Yildirimning “Yengilmas” deb nom taratgan qo'shinini tor-mor keltirilgan va Amir Temur davlatining jahonning eng yirik, qudratli va yuksak taraqqiy etgan saltanatiga aylangan davri bo'lgan. Saltanatning Angliya, Fransiya, Ispaniya, Italiya va boshqa nufuzli davlatlar bilan savdo-diplomatik aloqalari yo'lga qo'yildi. Sohobqiron juda katta hududni boshqarishning o'sha davr uchun eng mukammal tizimini vujudga keltirdi.

“Ulug' Amir narx-navo va ayniqsa, oziq-ovqat mahsulotlari narxini tekshirib borar hamda hunarmandlar uyushmalarining unumli ishlashiga homiylik qildi. U yo'lovchilarning xavfsizligini ta'minlash maqsadida butun Movarounnahrda yuk tashish va pochta xizmatini yaxshi yo'lga qo'ydi”, deb yozadi fransuz olimi Lyusyen Keren.

Amir Temurning pul-moliya siyosatida qo'llagan chora-tadbirlaridan eng muhimi u tomonidan barcha hududlarda yagona pul muomalasi yo'lga qo'yilganligidir. Bu – butun saltanatning siyosiy, iqtisodiy jihatdan bir butun, yaxlit davlat ekanligini ko'rsatuvchi ramz, ya'ni belgi bo'lgan.

Mamlakatimizda bugungi kunda olib borilayotgan savdo-iqtisodiy islohotlar va xalqaro hamkorlik Amir Temurning bu borada olib borgan ishlarining mantiqiy, amaliy ifodasi va davomidir, desak, aslo mubolag'a bo'lmaydi. Zero Prezidentimiz ta'biri bilan aytganda, “Bu dunyoda insonlarning dard-u tashvishlarini o'ylab yashash odamiylikning eng oliy mezonidir”.

Xulosa sifatida shuni ta'kidlash lozimki, sohobqiron Amir Temur o'z davrida mamlakatda bunyodkorlik va yaratuvchanlik g'oyalari bilan birga xalq manfaatini yuksaltirdi. Demak, biz bobomiz Amir Temurning ruhini shod etish orqali uning hayotiy tavsiyalariga tayanishimiz zarur.

**Tursunmurod
MAMATQOBILOV,
Qurolli Kuchlar
akademiyasi dotsenti,
siyosiy fanlar nomzodi.**

**Podpolkovnik
Ilhom BEGIMQULOV,
katta o'qituvchi**

Maxsus

bo'linmalarni tayyorlash

XX asr oxiri va XXI asr boshida geosiyosiy muhitda sodir bo'lgan o'zgarishlar, harbiy-siyosiy vaziyatning tez o'zgaruvchanligi davlatlar o'rtasidagi xalqaro, mintaqaviy xavfsizlik va barqarorlikka yangi tahdidlarning kelib chiqishi bilan ifodalanadi.

Jahonda keskin iqtisodiy raqobat, axborot xurujlari, terroristik tahdidlar tobora kuchayib borish bilan bir qatorda, ro'y berayotgan murakkab harbiy-siyosiy vaziyat xalqaro va mintaqaviy xavfsizlikni ta'minlash masalasining bugungi kunda yanada dolzarbligini tasdiqlamoqda. Harbiy xizmatning zamonaviy rivojlanish xususiyati davlatlar armiyalari tomonidan hal qilinishi kerak bo'lgan noharbiy maxsus vazifalar hajmining tez o'sishi bilan tavsiflanadi. Bunday vazifalarni bajarishda asosan rivojlangan mamlakatlar armiyalarining maxsus bo'linmalari yoki maxsus operatsiya kuchlari keng qo'llanilmoqda.

Maxsus operatsiyalar kuchlari (MOK) dunyo mamlakatlari Qurolli Kuchlarining asosiy bo'g'ini va eng ilg'or hamda maxsus tayyorgarlikka ega bo'linmalaridir. Maxsus vazifalar muhimligi hamda bajarish usullari bo'yicha murakkabligi bilan ajralib turadi. O'z navbatida, maxsus bo'linmalar mavjud vaziyat sharoitlaridan kelib chiqib mustaqil ravishda ularga belgilangan hududlarda yuklatilgan vazifalarni bajarish bo'yicha taktik harakatlarni olib borish uchun mo'ljallangan.

Dunyoda yuz berayotgan murakkab vaziyatdan kelib chiqib, xorij mamlakatlari armiyalarida maxsus bo'linmalarni tayyorlashning zamonaviy shakli va usullari ularning mo'ljallanishi bo'yicha vazifalarni amaliy bajarishiga qaratilganligi hamda ushbu vazifalarning ko'lami tobora kengayib borishini ko'rish mumkin. Shu bilan birga, maxsus bo'linmalarni tayyorlashning asosiy shakli va usullariga bo'lgan qarashlar va yondashuvlar kun sayin o'zgarib bormoqda. Masalan, Turkiya Qurolli Kuchlari MOK bo'linmalariga qo'yilgan vazifalar bajarilishini tashkillashtiruvchi tegishli boshqaruv organlari va bevosita bajarish uchun mo'ljallangan bo'linmalarga nomzodlarni tanlash va saralash tartibi borasida katta talablar belgilangan.

Turkiya MOK bo'linmalari Qurolli Kuchlar qo'mondonligining bevosita

bo'ysunuvidagi bo'linma hisoblanadi. Ushbu maxsus bo'linmalarga Turkiya Qurolli Kuchlarida xizmat qiluvchi harbiy xizmatchilardan yoki fuqarolar orasidan yuqori ko'rsatkichlarga ega bo'lgan nomzodlar saralab olinadi. Maxsus bo'linmalar harbiy xizmatchilari qiyin va murakkab sharoitlarga moslashish ko'nikmalarini shakllantirish va oshirish maqsadida vaqtlarining ko'p qismini harbiy muassasada, ya'ni tayyorlash markazida o'tkazadilar. Turkiya harbiy xizmatchilarining aksariyati maxsus bo'linmalarda xizmat qilishni xohlaydilar, lekin buning uchun ma'lum shartlar va talablar belgilangan.

Turkiya Qurolli Kuchlari qo'shinlaridagi harbiy xizmatchilar maxsus bo'linmalarga va MOK qo'mondonligining bevosita bo'ysunuvida ikki holatda o'tish mumkin. Birinchisi, Qurolli Kuchlar safida xizmat qilayotgan ofitser, serjant yoki mutaxassis serjantlar kerakli tayyorgarlikdan to'liq o'tgan bo'lsa va sinovlar yakuni bo'yicha yuqori natijalarni ko'rsatsa. Ikkinchisi, Turkiya QK MOK maxsus bo'linmalarida xizmat o'tash istagini bildirgan fuqarolar orasidan eng ilg'orlari saralab olinadi. Bu amaliyot Turkiya Qurolli Kuchlarida birinchi marta 2016-yilda amalga oshirilgan bo'lib, saralashning muhim jihatlari shundaki, nomzodlar oliy o'quv yurtlarini bitirgan yoki maxsus maktablarda ta'lim olgan bo'lishlari talab etilgan.

Turkiya Qurolli Kuchlarida harbiy xizmatchilar MOK maxsus bo'linmalariga o'tish uchun bir qator shartlar belgilangan: fuqarolar ro'yxati asosida bakalavr darajasiga ega bo'lgan nomzodlar 27 yoshdan katta bo'lmisligi; muddatli harbiy xizmat askariga imtihon topshirishiga ruxsat berilmisligi; oliy o'quv yurtidan keyingi ta'limni tugatgan nomzodlar (*magistrlar*) 32 yoshdan katta bo'lmisligi; nomzodlar kamida 4 yillik bakalavr yoki maxsus kurslarni tamomlagan bo'lishi lozim.

Maxsus kuchlarga qabul qilingan harbiy xizmatchilarning o'qish davri 3 yil bo'lib, ushbu davrda parashyut bilan sakrash, bomba zarbasi snayperi, tirik qolish, turli xil sinovlardan o'tish hamda murakkab sharoitlarga jismonan tayyor bo'lishlari talab etiladi. O'qish davrida qo'shimcha 6 oylik ixtisoslashgan kursdan o'tishlari ham belgilangan. Maxsus bo'linmalarga qabul qilinganlarning bo'yi odatda 175-190 sm orasida, shuningdek ularning ko'rish qobiliyati juda yaxshi bo'lishi kerak.

Maxsus bo'linmalar shaxsiy tarkibining boshqa qo'shin harbiy xizmatchilaridan ajratib turadigan xususiyati shundaki, ular to'satdan va tezkor qarorlar qabul qilish orqali o'z vazifalarini amaliy tarzda bajaradi. Turkiya Qurolli Kuchlari maxsus bo'linmalariga nomzodlar dastavval saralash va tayyorgarlik kurslaridan o'tadi. Turkiya Qurolli Kuchlarida maxsus bo'linmalarni tayyorlash ikki bosqichda, ya'ni boshlang'ich mutaxassislik va hudud sharoiti inobatga olingan holda amalga oshiriladi. Bu esa, o'z navbatida, nomzodlarning chidamlilikini sinash bilan birga mutaxassislik kesimida nomzodlarni saralash imkoniyatini beradi. Tayyorgarlik yakunida sinov amaliyoti nomzodlarning tayyorgarligini baholash hamda bo'linmalar tarkibida keyinchalik xizmatni olib borishga moslashish imkoniyatini yaratadi.

Germaniya Qurolli Kuchlarida asosiy e'tibor terrorizmga qarshi kurash hamda psixofizik va jangovar tayyorgarlikka yo'naltirilgan. Bundesver maxsus bo'linmalarini amaliy tayyorlash jarayoni katta tajribaga ega bo'lgan o'qituvchi-ofitserlar rahbarligida olib boriladi. Maxsus bo'linmalarda xizmat qilish istagida bo'lgan shaxsiy tarkib dastlab maxsus tayyorgarlik bo'yicha to'liq kursni tamomlagan bo'lishi talab etiladi. Mazkur kurslar davomida shaxsiy tarkibning umumiy tayyorgarligiga alohida e'tibor qaratiladi va unga quyidagi talablar belgilangan:

shaxsiy tarkib mavjud vaziyatga tez kirib borishi va unga muvofiq mustaqil harakat qilishni o'rganishi, shu bilan birga, shaxsiy tarkibning harakatlari nizomlarga muvofiq qonuniy bo'lishi kerak; bo'linmada shaxsiy tarkib bir bo'lib, uyg'unlik va uyushqoqlikda harakat qilishi lozim; zamonaviy maxsus texnik vositalar bilan ishlashda yetarli bilimga hamda barqaror amaliy ko'nikmalarga ega bo'lishi zarur.

Maxsus kurslarda shaxsiy tarkibni tayyorlash ikki bosqichdan iborat bo'lib, jumladan asosiy tayyorgarlik muddati 5 oy va maxsus tayyorgarlik muddati 3 oydan iborat.

Mazkur kurslarda harbiy xizmatchilar bilan jismoniy tayyorgarlik, harbiy ish va jang san'ati, taktika, qurollarni o'rganish va otish, huquq fanlaridan mashg'ulotlar olib boriladi. Ushbu fanlarni o'qitish metodikasi ilg'or tajribaga muvofiq, doimiy ravishda o'zgarib turadi. Bularning barchasi tayyorlov dasturining ajralmas qismidir.

Kurslarni tashkil qilishda shaxsiy tarkibning axloqiy va jismoniy tayyorgarligida eng yuqori natijalarga erishish, qo'l jangida tayoq, arqon, pichoq va boshqa maxsus vositalarni amalda qo'llashni bilish maqsadlari nazarda tutilgan. Xuddi shu maqsadlar tog' tayyorgarligida (*alpinizm*) ham amalga oshiriladi.

Umumiy tayyorgarlik o'qitilgan barcha fanlardan imtihonlar qabul qilish bilan yakunlanadi. Qoida tariqasida bitta imtihondan olingan "qoniqsiz" baho harbiy xizmatchini maxsus bo'linmadan chetlatishga asos bo'ladi.

Italiya Birlashgan Qurolli Kuchlari MOK maxsus bo'linmalari XX asr 60-yillarida tashkil qilingan. Bugungi kunda ushbu bo'linmalar ehtimoliy dushman chizig'i ortidagi reydlar, qidirish va qutqarish, Birlashgan Qurolli Kuchlar manfaatlariga qarshi hujum harakatlarini bartaraf etish, Qurolli Kuchlarning harbiy operatsiyalariga yordam berish hamda maxsus razvedkani olib borish vazifalarini bajarish uchun mo'ljallangan. Bundan tashqari, ularga ikkinchi darajali vazifalar ham belgilangan, xususan terrorizmga qarshi kurash, Italiya fuqarolarini evakuatsiya qilish va boshqalar.

Italiya Birlashgan Qurolli Kuchlari MOK maxsus bo'linmalarida xizmat qilish istagida bo'lgan harbiy xizmatchilarga dastavval asosiy maxsus kurslarda tayyorgarlikdan o'tish sharti belgilangan. Maxsus kurslar o'z ichiga quyidagi bosqichlarni qamrab olgan:

- saralash bosqichi 2-3 hafta;
- umumiy bosqich, davomiyligi 33 haftani tashkil qiladi, unda nomzodlar bilan jismoniy tayyorgarlik, desant tayyorgarligi, taktika va jang asoslari, topografiya, texnik tayyorgarlik, tibbiy yordam asoslari fanlaridan mashg'ulotlar olib boriladi;
- ixtisosliklar bo'yicha tayyorgarlik bosqichi, davomiyligi 23 hafta;
- chuqurlashtirilgan tayyorgarlik bosqichi, davomiyligi 5 hafta, unda otish tayyorgarligi, omon qolish, amfibiya hujumi, turli jihozlar va maxsus vositalar bilan ishlash, parashyut mashqlari, alpinizm hamda chet tillar bo'yicha mashg'ulotlar olib boriladi.

Bundan tashqari, maxsus kurslar qo'shimcha tarzda dushmanni aniqlash, olovni korrektyrovka qilish, radioaloqa va harbiy topografiya bo'yicha tayyorgarlik bosqichini o'z ichiga oladi.

Rivojlangan mamlakatlarda maxsus bo'linmalar bir qator maxsus vazifalarni bajarishga mo'ljallangan bo'lib, shaxsiy tarkibni tayyorlashda asosiy e'tibor turli murakkab sharoitlarda yuklatilgan vazifalarni bajarishda o'zaro hamkorlik va hamjihatlikda harakat qilishiga qaratilgan. Bugungi tez o'zgaruvchan vaziyat maxsus bo'linmalarni tayyorlashda shaxsiy tarkibning tayyorgarligiga alohida e'tibor qaratishni taqozo etadi. Chunki bo'linmaga topshirilgan har qanday vazifa o'z vaqtida va sifatli bajarilishi ko'p hollarda komandirning mohirligi va shaxsiy tarkibning tayyorgarlik darajasiga bog'liq bo'ladi.

X. XOLBOYEV,
 Qurolli Kuchlar Harbiy meros va zamonaviy tadqiqotlar instituti katta ilmiy xodimi.
X. ALLABERGANOV,
 Qurolli Kuchlar akademiyasi ilmiy vzwodi oddiy askari

Janubi-g'arbiy maxsus harbiy okrug tasarrufidagi "Termiz" umumqo'shin dala-o'quv maydonida Sherobod, Termiz, Angor va Muzrabod tumanlari hamda Termiz shahridagi umumta'lim maktablarida faoliyat olib borayotgan chaqiruvga qadar boshlang'ich tayyorgarlik fani o'qituvchilari bilan ikki kunlik yig'in o'tkazildi.

O'qituvchilar dala-o'quv maydonida

Dastlab yig'in ishtirokchilari Termiz garnizoni harbiy orkestri sadolari ostida tantanali kutib olindi va guruhlariga bo'lindi. Shundan so'ng ularga harbiy bosh-kiyimlar berilib, yig'inning maqsad va vazifalari tushuntirildi.

Birinchi kuni ishtirokchilar harbiy qismda harbiy xizmatchilar uchun yaratilgan shart-sharoitlar bilan yaqindan tanishdilar va ularga malakali mutaxassislar tomonidan saf tayyorgarligi

mashg'ulotlari hamda madaniyat markazida harbiy topografiya va jangovar tayyorgarlik bo'yicha nazariy mashg'ulotlar olib borildi.

Ishtirokchilar yig'inning ikkinchi kuni ertalabki badantariya mashg'ulotlaridan keyin harbiy qismda mavjud zamonaviy texnika va qurol-yarog'lar namoyishi bilan tanishdi hamda amaliy o'q otish mashqlarida qatnashdi.

Shu kuni Surxondaryo viloyati hokimi, harbiy-ma'muriy sektor rahbari Ulug'bek Qosimov chaqiruvga qadar boshlang'ich tayyorgarlik fani o'qituvchilarining faoliyatlari uchun harbiy xizmatchilar tomonidan ishlab chiqilgan o'quv-moddiy baza bilan yaqindan tanishdi va shu yerning o'zida takliflarni tingladi. Polkovnik Po'latjon Sativaldiyev Surxondaryo viloyati madaniyat markaziga qarashli ko'chma madaniyat klubining harbiy xizmatchilar ixtiyoriga berilishini va harbiy

orkestr jamoasi tomonidan viloyatning barcha hududlarida, qolaversa, tog'li joylarida ham konsert dasturlari namoyishlarini o'tkazish orqali yoshlarda vatanparvarlik tuyg'usini yanada oshirish bo'yicha taklif berdi. Ushbu taklif viloyat hokimi tomonidan qo'llab-quvvatlandi.

Yig'in yakunida faol ishtirok etgan bir guruh chaqiruvga qadar boshlang'ich tayyorgarlik fani o'qituvchilariga faxriy yoriq va esdalik sovg'alar topshirildi.

OCHIQ ESHIKLAR KUNI

Faxriylar va yoshlar harbiylar huzurida

So'nggi yillarda milliy armiyamiz yoshlar nigohida chinakam mardlik va jasorat maktabiga aylangani hech kimga sir emas. Harbiy qismlarda barcha yoshdagi fuqarolar bilan o'tkazilayotgan uchrashuvlar, ekskursiya va festivallar bu ishlar salmog'ining yanada oshishiga xizmat qilmoqda.

Janubi-g'arbiy maxsus harbiy okrug tasarrufidagi Xayrobod garnizonida joylashgan harbiy qismda ochiq eshiklar kuni bo'lib o'tdi. Unda Denov tumanida istiqomat qilayotgan faxriylar, harbiy pensionerlar va tumandagi umumta'lim maktablarining 500 nafardan ziyod o'quvchisi hamda "Vatanparvar" tashkilotining Termiz va Denov tumanlari o'quv sport-texnika klubi a'zolari ishtirok etdi.

Dastlab faxriylar va yoshlar harbiy qismda yaratilgan shart-sharoitlar va zamonaviy o'quv xonalari bilan yaqindan tanishdilar. Shundan so'ng "Vatanparvar" tashkilotining sport texnikalari, jihozlari va o'quv avtomobillari hamda zamonaviy harbiy texnika va qurol-yarog'lar namoyish etildi. Ayniqsa, harbiy xizmatchilarning ko'rgazmali chiqishlari hamda harbiy orkestrning vatanparvarlik ruhidagi kuy va qo'shiqlari yoshlarda katta taassurot qoldirdi.

"Uch avlod uchrashuvi"ga ulanib ketgan tadbirda katta hayot tajribasiga ega nuroniyalar o'zlari bosib o'tgan hayot yo'llari va faoliyatlari xususida to'xtalib, bugun ayniqsa yoshlar uchun sifatli ta'lim olishlari-yu katta marralarni zabt etishlarida barcha imkoniyat va sharoitlar mavjud ekanini ta'kidladi.

Tadbir so'ngida musobaqalarda g'olib bo'lgan hamda faol ishtirok etgan bir guruh yoshlar harbiy qism qo'mondonligi tomonidan faxriy yoriq va sovg'alar bilan taqdirlandi.

“Chegarachi” — besh karra chempion!

Mamlakatimizda yilqichilik, ot sporti, zamonaviy beshkurash va poloni 2025-yilgacha rivojlantirish davlat dasturiga muvofiq, O'zbekiston Respublikasi Yoshlar siyosati va sport vazirligi, Polo federatsiyasi hamda Qurolli Kuchlar va huquqni muhofaza qiluvchi organlar tuzilmalari hamkorligida turli musobaqa hamda turnirlar o'tkazib kelinmoqda.

Xususan, poytaxtimizning Mirzo Ulug'bek tumanidagi “Universal Norses Stable” ot sporti klubida polo bo'yicha o'tkazilgan “Tashkent Open – 2023” chempionati ham mazkur sport turini yanada rivojlantirish va mutaxassis chavandozlarning mahoratini oshirish maqsadida tashkil etildi. 7 ta jamoa g'oliblik uchun o'zaro bahs olib borgan mazkur turnirda hakamlik vazifasini Fransiya davlatidan taklif etilgan mutaxassislar amalga oshirdilar. Turnirning ochilish marosimida so'z olganlar ishtirokchi jamoalarga omad tilagach, musobaqalarga start berildi.

Turnirda Davlat xavfsizlik xizmati Chegara qo'shinlari, Milliy gvardiya va “Universal Janping” ot sporti klubi chavandozlaridan tashkil topgan jamoalar bilan bir qatorda, tarkibi ayol chavandozlardan iborat bo'lgan “Bibixonim” jamoasi ham ishtirok etdi.

Qizg'in va murosasiz kechgan bahslar yakuniga ko'ra, barcha raqiblaridan ustun kelgan “Chegarachi” terma jamoasi birinchi o'ringa kiritgan bo'lsa, 2-o'rin Milliy gvardiya qoshidagi Toshkent ot sporti maktabi terma jamoasiga, 3-o'rin Toshkent

shahri Milliy gvardiya jamoasiga va 4-o'rin “Universal Janping” ot sporti klubi jamoalariga nasib etdi.

Shuni alohida ta'kidlash kerakki, “Chegarachi” jamoasi kuch tuzilmalari o'rtasida o'tkazib kelinayotgan polo musobaqalarida 5 yildan buyon g'oliblikni qo'ldan bermay, ketma-ket g'alaba qozonib kelmoqda.

Tadbirda tashrif buyurganlar o'tkazilayotgan bunday sport musobaqalari kuch tuzilmalari o'rtasidagi o'zaro hamkorlikni yanada mustahkamlash bilan birga, yoshlarni harbiy-vatanparvarlik ruhida tarbiyalash, ularni ot sportiga qiziqtirish hamda milliy brendimizga aylangan Qorabayir zotli otlarning dovruq'ini yanada oshirishga xizmat qilishini ham e'tirof etdilar.

– Bahslar nihoyatda shiddatli va qizg'in tarzda kechdi. Chavandozlar bir-birlari bilan chinakamiga bellashdilar. Natijalar ham albatta, shunga yarasha bo'ldi. Meni quvontirgani, “Bibixonim” jamoasining ham bugungi turnirdagi ishtiroki bo'ldi. Qizlarimiz juda tartibli va chiroyli o'yin ko'rsatdi. O'ylaymanki, kelgusi musobaqalar davomida ham ayol chavandozlarimizning soni ortib boraveradi, – deydi podpolkovnik Bahodir Yunusov.

Musobaqa davomida harbiy orkestr va san'atkorlar tomonidan ijro etilgan vatanparvarlik, yurtga sadoqat hamda mehr-

oqibatni tarannum etuvchi kuy-qo'shiqlar barchaga ko'tarinki kayfiyat ulashdi.

G'oliblar kuboklar, medallar hamda diplom bilan taqdirlandi.

“Chegarachi” jamoasiga navbatdagi g'alaba muborak bo'lsin, deymiz!

Mayor Farida BOBOJONOVA
 DXX Chegara qo'shinlari

✓ CHIZGI

Ilk taassurot tasvirlari

Vatan posboni bo'lish, yurt himoyasida turish-u harbiylik libosini kiyish har bir er yigitning orzusi hamda eng sharaflı burchidir. Voyaga yetib, kamol topib borayotgan o'g'lon borki, qalbida harbiylikka bo'lgan qiziqish paydo bo'ladi. Unda o'zi tug'ilib o'sgan yurtga muhabbat, zimmasidagi ulug' mas'uliyatni ado etishga bo'lgan harakat mujassam.

Ana shunday buyuk kasb ostonasiga ilk muhim qadamlarni qo'yib, oliy harbiy ta'lim muassasalariga o'qishga qabul qilingan birinchi bosqich kursantlari Chirchiqdagi dala-o'quv maydonida saf tordı. Qurol-aslahalar va texnikalar namoyishida, umuman olganda, bu kabi maydonlarda ularning ilk bor yig'ilishlari edi bu. Qurolli Kuchlar, DXX, IIV akademiyasi deysizmi, qisqa qilib aytganda, ko'plab harbiy oliygohlarning boshlang'ich bosqich kursantlari to'plangan, ularning ta'lim dargohlari turlicha bo'lsa-da, oldilaridagi maqsad va istak yagona – o'z Vatanga sodiq o'g'lon bo'lish, bildirilgan ishonchni oqlab, el korıga yarash.

Ishtirokchilar dastlab uzun qatorlarga terilgan qurol-aslahalar, portlatish qurilmalari, xizmat itlaridan tortib texnikalargacha, xullas,

kelgusi faoliyatlarida foydalanadigan barcha harbiy ashyolar bilan mutaxassislar yordamida yaqindan tanishdi. Qizig'i shundaki, namoyishning katta qismida oliy harbiy ta'lim muassasalarining yuqori bosqich kursantlari nazariy va amaliy bilimlarni namoyish etdi. Yaqin yillarda esa ularning o'rnida bugungi yoshlar bo'ladi.

Tadbirning asosiy qismi – o'q otish mashg'ulotlariga barcha qatori biz ham qiziqish bilan yo'l oldik. Kichik o'qotar qurollardan to katta zirhli texnikalargacha o'rin olgan ushbu mashg'ulot o'z gacha ruhda o'tdi. Gumburlab uzilgan o'qlar borib nishonni yakson qilganidan so'ng beixtiyor chalingan gulduros qarsaklar-u hayqirishlar mashg'ulotlar barchaga birdek manzur bo'lganidan darak berardi.

Ko'rgazmali namoyish atmosferasi kutilganidan-da go'zal bo'ldi. Birinchi xotiralar uzoq muddat yodda qoladi, deyishadi. Kursantlarda ilk taassurotlarni qoldirgan ushbu ko'rgazma ham ular xotirasida umrbod muhrlanib qolsa, ajab emas. Ularning ko'zida yonib turgan olovdan o'z kasblariga bo'lgan qiziqish yanada ortganini payqash qiyin emasdi.

Aslida o'zimning ham shu kabi tadbirlarda ilk bor ishtirok etishim. Qadamidan o't chaqnagan bo'lajak harbiy o'g'lonlarning shijoatini ko'rib, yurt kelajagi ishonchli qo'llarda ekanligiga amin bo'ldim.

Umidjon SAYFULLAYEV,
 O'zJOKU talabasi

ETIKDO'Z

(voqeiyy hikoya)

Davron tong sahar azon tovushidan uyg'onib ketdi. Ustaxonasining kirlab ketgan derazachasidan tashqariga holsiz ko'z tashladi. Tun choyshabi hali ko'tarilmagan. "Namuncha vahli azon aytmasa bular!" azon tovushini eshitmaslik uchun ustidagi yillar davomida suv ko'rmagan choyshab bilan quloqlarini berkitishga harakat qildi, bo'lmadi. O'rnidan qo'zg'alib, joyida o'tirgan ko'yi qo'llari bilan quloqlarini berkitganча boshini egib, bir muddat tek qotdi...

Davronning poyafzal ustaxonasida yashayotganiga besh yildan oshdi. Tor-tanqis xonadagi eski oyoq kiyimlar, charm va poyafzal moyining badbo'y hidi uni allaqachon zabt etgan. Kiyimlari-yu vujudiga qadar o'tirib qolgan bu qo'lansa hid uni aslo bezovta qilmaydi. Kun bo'yi eski-tuski poyafzallar bilan shug'ullangan erkak kechga tomon amal-taqal qilib o'ziga joy hozirlaydi-da, pinakka ketadi. Qo'lga uch-to'rt so'm pul tegib, yemagi-yu bir shisha vinoga yetsa bo'lgani, qolgan hamma narsaga qo'l siltagan u...

– Chetga bekor ketyapsan, do'stim, – xorijga katta pul ilinjida yo'l olayotgan Davronni niyatidan qaytarishga harakat qildi do'sti Rahimbek. – Shu yerda ham tirikchiligidan yomon o'tayotgani yo'q. Qo'ligul kosibsan, mijozlaring ko'p. Bir xona bo'lsa ham uying, xotining, bolang bor. Yana nima yetishmaydi senga?

– Nima bo'lardi, bir xona uyni ikki xona qilgim keladi. Boshqalarga o'xshab tagimda mashinam bo'lsa deyman. Ko'p pul ishlab kelsam, buning nimasi yomon?

– Yosh ayoling bilan o'g'ilchangni qanday yolg'iz qoldirasan? Nazarimda, xotining ketayotganingdan rozi emas.

– Xotin kishining aqli nimaga ham yetardi, o'ziga yarasha. Oila boshlig'i menman, qarorni o'zim chiqaraman. Munajatning qo'lidan chevarlik keladi, men pul ishlab qaytguncha, bemaol bir-ikki yil ro'zg'orni uddalab tursa bo'ladi. Keyin uzoqda bo'lsa ham, ota-onasi, yaqinlari bor. Tashlab qo'ymas.

– Turishingdan bilganingdan qolmayсан chog'i. Ehtiyot bo'l, do'stim, qo'lingga pul tegib, har xil bo'lmag'ur to'dalarga, ayollarga o'rashib qolma.

– Bilasan-ku, yetimlikda hayot qiyinchiligini ko'rib katta bo'ldim. Bolaligimdan choyxonalarda yotib, xizmatkorlik qilib, suyagim qotdi. Xotinim bilan bolamdan boshqa hech kimim yo'q. Yagona do'stim o'zingsan. Xavotir olma, maqsadim – bir-ikki so'm pul jamg'arib, oilam bilan to'kis yashash...

Davron xorijda tun-u kun ishlab, o'zi istaganidek pul topa boshladi. Faqat jamg'arishga kelganda...

– Davron, sen bilan tanishmoqchi bo'lgan zo'r juvon bor, nima deysan? Sochlari oltin, yuzlari qirmizi, bunaqasini hali ko'rmagansan! – birga ishlayotgan sheriklaridan biri Mahmud yigitning yuragiga o't yoqdi. – Xo'p desang, yoniga olib boraman. Faqat ozgina xarajati bor.

– Bu gaplarni qo'ysang-chi, undan ko'ra pul ko'paytirish haqida gapir, – uning gapiga parvo qilmadi Davron.

– Pul dardida erkakligingni unutib qo'ying chog'i. Shunday yosh, zabardast yigit... Esizesiz, – boshini sarak-sarak qilib, Davronning ustidan kula boshladi Mahmud.

Yonidagi sheriklari birin-ketin unga qo'shildi:

– Itdek ishlab pul topganga yarasha yashashni ham bilish kerak, og'ayni!

– To'g'ri, xotining seni poylab turgani yo'q, ixtiyoring o'z qo'lingda!

– Majburlamanglar, yigitlar, balki, u kasaldir.

– Og'zingga qarab gapir, o'tdek sog'lomman! – sheriklariga ko'kragini kerdi Davron. – Qani, bir ko'ray-chi, men bilan tanishmoqchi bo'lgan o'sha ayol qanday ekan?

– Mana bu erkakcha gap bo'ldi! Kechga tomon bir maishat qilamiz...

Ishchilar uchun mo'ljallangan kattagina yemakxona. Atrofida turli xil korxonalar joylashgan bu joy asosan kechga tomon faollashadi. Ichkariga qadam qo'ygan mijozni turli-tuman taomlar, spirtli ichimliklar, sigaretalarning achimtir hidi va albatta, yarim-yalang'och kiyingan ayollar qarshi oladi.

Maishat ilinjida yemakxonaga bosh suqqan yigitlar Mahmud boshchiligida chetroqdagi bo'sh stoldan joy oldi.

– Har xil ko'zlardan panaroqda bo'lganimiz ma'qul, – yonidagilarga tushuntirdi Mahmud. – Bu yerning ham o'z bo'rilar bor, – divanli stolda yastanib, atrofdagilarga bepisand nazar tashlab o'tirgan to'rt-besh chog'li barzangiga imo qildi u.

– Muhojirlarni yoqtirmaydigan to'da ular, – Davronga shipshitdi yonidagi sherigi.

– Vahm qilma, Nazr, birinchi kelishimiz emas-ku! – uni jerkib berdi Mahmud. – Hammasi bizni taniydi, shu kungacha muammo bo'lmagan.

Yigitlarning suhbat oxirlamay, ularning oldida paydo bo'lgan ofitsiant ayol buyurtma olishga tutindi. Mahmud uning qulog'iga nimalarnidir pichirladi. Ko'p vaqt o'tmay, qomatlar kelishgan ikki juvon yigitlar davrasiga qo'shildi. Davron yoniga kelib o'tirgan oq-sariqdan kelgan, shirmon yuzli juvonning suzilib turgan ko'zlariga qaradi-yu, o'zligini unutdi...

Bu orada "bo'rilar" to'dasida sezilar-sezilmas bezovtalik bo'lib o'tdi.

– Qarasang-chi, Sasha, – yonidagi sherigini turti qovoqlari uyilgan zahilbashara yigit, – senga tegishli Gulya anavi to'nkani oldida nima qilyapti?

– Nima qilardi, vazifasini bajaryapti, – unga xo'mrayib qaradi ikki yelkasi bo'rtib chiqqan barvasta to'daboshi Nikolay. – Kelgindilarning ishlab topgani bizniki bo'lishi kerak. Bunday "xo'rak"ka har qanday erkak ilinadi. Gulya "to'r"ni mustahkam qilsa bo'lgani, u orqali muhojir bizni pul bilan ta'minlab turuvchi qulga aylanadi...

– Rahimbek, yaxshimisan, do'stim?

– Davron, senmi, ovozingni esdan chiqarib yuborishimga oz qoldi-ku, bormisan, qadrdon?

– Borman, do'stim, borman. Ish bilan bo'lib qo'ng'iroq qilishga ham vaqt bo'lmadi.

– Sog'-salomat ekansan, nega ikki yildan buyon xotining bilan o'g'lingdan telefon orqali bo'lsa ham xabar olmayсан? Ketganingga uch yildan oshdi, yig'ganingni olib, balki, qaytarsan? Xotining sendan xavotir olib...

– Do'stim, shu masalada telefon qilib turgandim, – Rahimbekning so'zini bo'ldi Davron. – Men bu yerda... – nimanidir ayitishga qiynalardi u.

– Nima, sog'lig'ing yomonlashdimi yoki pulingni oldirib qo'yib, kasodga uchradingmi? – hayajon ila undan javob kutardi Rahimbek. – O'ylama, hammasi yaxshi bo'ladi, do'stim, mendan qanday yordam kerak?

– Hammasi joyida, faqat... Sendan yashirmayman, men bu yerda oila qurdim. Bilasan-ku, ishqqa davo yo'q, deyishadi, yashash zavqini oshiq bo'lib bildim. Xotinim Munajatni oqsoq bo'lsa ham, hurmat qilardim. Ammo bu yerdagi sevgilim oldida... xullas, sening guvohligingda Munajatni taloq qilaman. Yashab turgan uy-joy o'shaniki, istasa sotib,

yaqinlarining oldiga ketsin, istasa, erga tegsin.

Uning gapini eshitib toshdek qotgan Rahimbek bir muddatdan so'ng tilga kirdi:

– O'ylab gapiryapsanmi, ahmoq! Hech yo'q bolangni o'ylasang-chi, o'zingga o'xshab yetimlikda ulg'aysinmi?!

– Uning boshida onasi bor, eplab oladi. Xullas, oilam xususidagi qarorim senga omonat, yetkazib qo'y, Munajat meni kutmasin. Mana shu gaplarimni ovoqli xabar qilib yuboraman, sobiq xotinimga taloq so'zimni yetkazasan. Sog' bo'l, Rahimbek!

Davron xotini va o'g'li xususidagi so'nggi so'zlarini aytdi-yu, telefonni o'chirdi. Rahimbek unga nasihat qilish uchun og'iz juftlagancha qolaverdi. Davronga qilgan qayta-qayta qo'ng'iroqlari besamar ketdi.

Oylar o'tdi, shundan so'ng Rahimbek Davronning xotiniga yo'llagan ovoqli xabarini yetkazishga majbur bo'ldi. Buni eshitgan mushtipar juvon bolasini bag'riga bosib, uzoq yig'ladi, kuydi-yondi, ammo eridan voz kechmadi. "Men adashibman, yurtga qaytyapman", degan qo'ng'irog'ini kutdi. "U qaytadi, albatta, qaytadi. Sizlardan boshqa hech kimim yo'q, deb doim ta'kidlardi, bizdan voz kechmaydi", degan o'yda "tiq" etgan tovush chiqsa, eshikka ko'z tutdi...

Ko'z yumib ochguncha oradan besh yil o'tdi. Munajat dastlab vodiy tomondagi yaqinlariga eri haqida og'iz ochmadi, o'g'ilchasi bilan amal-taqal qilib kun o'tkazdi. Oshxonalarda idish yuvdi, pol artdi. Qayerda ishlamasin, bolasini asrab-avayladi. Biroq yoshligida avtohalokat sabab oyog'idan olgan jarohati tez-tez bezovta qila boshladi. Shundan so'ng yolg'izlik girdobida qiynalgan ayol uyini sotib, ota-onasi yoniga qaytishga majbur bo'ldi...

Poyezddan tushgan Davron yurtga eson-omon qaytganiga ishonmasdi. Yoshiga nisbatan qarib ketgan, ozg'in erkak vokzal tashqarisidagi o'rindiqda o'zi istamagan holda yum-yum yig'lardi, o'nglab bo'lmas xatolaridan yig'lardi...

Davron tonggi azon tovushidan uyg'onib ketdi. Qo'llari qaltirab quloqlarini berkitishga urindi. Har gal nomozga – hidoyatga chorlovchi bu ovoz hayotini izdan chiqargan gunohlari, o'zganing xasmiga aylangan ayoli, boshqa bir insonning dilbandi bo'lib ulgurgan o'g'lini ko'z oldiga keltiraveradi, keltiraveradi...

Zulfiya YUNUSOVA,
«Vatanparvar»

SHOHSUPA

(xabarlar)

“XANCHJOU – 2022”

Ertaga Xitoyda “Kichik Olimpiada” nomi bilan mashhur bo'lgan Osiyo o'yinlarining navbatdagisi – XIX yozgi Osiyo o'yinlari tantanali ravishda ochiladi.

E'tiborlisi, qit'aning 45 ta davlatidan 12 417 nafar sportchi ishtirok etishi kutilayotgan bu galgi Osiyo o'yinlari dasturi yozgi Olimpiya o'yinlaridan ham keng. Zero, 2021-yili Tokioda tashkil etilgan XXXII yozgi Olimpiya o'yinlarida ishtirokchi sportchilar soni 11 656 nafarni tashkil etgandi. XIX yozgi Osiyo o'yinlari mobaynida 40 ta sport turining 61 ta yo'nalishida 474 ta medal jamlanmasi uchun kurash kechadi. 23-sentabr – 8-oktabr kunlari bo'lib o'tadigan “Xanchjou – 2022”da tarkibidan MVSM vakillari ham o'rin olgan O'zbekiston sport delegatsiyasi 38 ta sport turi bo'yicha 370 nafardan ziyod sportchi bilan qatnashishi rejalashtirilgan.

SPORT KURASHLARI

Serbiya poytaxti Belgrad shahrida sport kurashlari vakillari uchun “Parij – 2024” yo'lidagi uchta o'tish musobaqasining dastlabki dovoni hisoblanmish jahon chempionati bahslari qizg'in pallaga ko'tarildi. Erkin kurashchimiz Javrail Shapiyev (-86 kg) bronza medal uchun kechgan bahsda eronlik Hassan Yazdanicharatiga imkoniyatni berdi. Olimpiada yo'llanmasi uchun tashkil etilgan bellashuvda esa Bahrayn sportchisidan ustun kelib, faoliyatida ikkinchi bor 4 yillikning muhim musobaqasiga yo'llanma oldi.

SAMBO

Rossiyaning Ufa shahrida sambo bo'yicha Gran-pri musobaqasi bo'lib o'tdi. O'zbekiston terma jamoasi a'zolari xalqaro musobaqaning 2 ta oltin, 5 ta bronza medalini qo'lga kiritdi. Jumladan, jangovar sambo bahslarida g'oliblik shohsupasiga ko'tarilgan sportchilarimiz Sharif Kushayev (-71 kg) va Islom Nosirov (+98 kg) g'alabasi sharafiga O'zbekiston madhiyasi yangrab, bayrog'imiz yuksaldi.

OT SPORTI

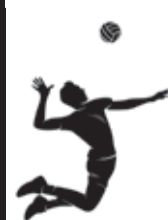
Ot sportining uchkurash yo'nalishi bo'yicha O'zbekiston terma jamoasi a'zosi Muhammaddiyor Raimjonov Polshada o'tgan xalqaro musobaqada sovrindorlar safidan joy oldi. Chavandozimiz Gayevniki-Kolyonya shaharchasida o'tgan konkur turnirining 125 sm balandlikdagi to'siqlardan sakrash dasturida “Viola” laqabli tulpori bilan uchinchi ko'rsatkichni qayd etdi va musobaqaning bronza medali bilan taqdirlandi.

BOKS

Dog'istonning Kaspiysk shahrida M. Umaxanov xotirasiga bag'ishlangan XXII an'anaviy turnir o'tkazildi. Unda qatnashgan O'zbekiston terma jamoasi a'zolari bitta oltin va 5 tadan kumush hamda bronza, jami 11 medalni qo'lga kiritdi.

VOLEYBOL

Cohil voleyboli bo'yicha Bangladeshda o'tkazilgan “CAVA Beach Volleyball Zonal Tour-Open – 2023” musobaqasida 6 ta davlatdan 12 ta jamoa ishtirok etdi. Finalda hindistonliklarni 2:0 hisobida dog'da qoldirgan O'zbekiston ayollar jamoasi turnirda g'oliblikka erishdi.

Saudiya Arabistonining Ar-Riyod shahri mezbonlik qilgan og'ir atletika bo'yicha 88-jahon chempionati bahslari yakunlandi. Unda qatnashgan yurtimiz polvonlari shohsupaga ko'tarilish barobarida “Parij – 2024” yozgi Olimpiya o'yinlari yo'lida qimmatli reyting ochkolariga ham ega bo'ldilar. Jumladan, Mudofaa vazirligi Oliy sport natijalarini rivojlantirish markazi (MVSM) vakili Ruslan Nuridinov mazkur dunyo birinchiligining 2 ta medalini qo'lga kiritdi.

OG'IR VAZNLI POLVONLARIMIZ

JAHON MIQYOSIDA TENGSIZ!

Gazetamizning avvalgi sonida yengil va o'rta vaznli atletlarimizning Saudiya Arabistonida o'tkazilayotgan og'ir atletika bo'yicha 88-jahon chempionatidagi ishtiroki va umuman, yurtimiz polvonlarining avvalgi dunyo birinchiliklarida erishgan natijalari xususida batafsil to'xtalgan edik. O'tgan haftaning so'nggi kunlari Ar-Riyod shahrida og'ir vaznli atletlar bahslarini davom ettirdi. O'zbekiston terma jamoasi a'zolari Akbar Jo'rayev hamda Ruslan Nuridinov muvaffaqiyatli qatnashdi.

Ma'lumki, MVSM vakili Ruslan Nuridinov 2012, 2013, 2015-yillarda og'ir atletika bo'yicha Osiyo chempioni, 2013 va 2015-yillarda jahon chempioni bo'lgan. 2016-yil o'zbek atletlari orasida ilk marotaba Olimpiya rekordini yangilagan holda, Rio-de-Janeyroda o'tkazilgan XXXI yozgi Olimpiada o'yinlarida g'oliblikka erishgan. 2018-yilgi XVIII Osiyo o'yinlarida zafar qozongan. 2018–2021-yillar mobaynida jarohatlar jabrini chekkan armiyamiz sportchisi 2022-yili Kolumbiyaning Bogota shahrida o'tkazilgan og'ir atletika bo'yicha dunyo birinchiligida biz uchun yana bir bor bosh qahramonga aylandi – faoliyati davomida uchinchi marta jahon chempionati shohsupasiga ko'tarildi. -109 kg vazn toifasida bahslarda qatnashgan atletimiz dast ko'tarish mashqida 177 kg, siltab ko'tarishda 220 kg, umumiy hisobda 397 kg ko'rsatkich bilan mutlaq jahon chempioni bo'ldi. MVSM pahlavoni g'alabasi sharafiga Bogota sport maydonida O'zbekiston madhiyasi yangrab, bayrog'imiz yuksak ko'tarildi. O'zbekiston og'ir atletika federatsiyasining 2022-yil yakunlari va joriy yil rejalariga bag'ishlangan yig'ilishida armiyamiz sportchisining ana shu muvaffaqiyatlari ham tilga olindi – Ruslan Nuridinov o'tgan mavsumning “Eng yaxshi erkak sportchi”si, deya e'lon qilindi va mukofotlandi. Shu bois yurtimiz sportsevarlari qatori jahonning bir qator sport manbalari xodimlari, og'ir atletika mutaxassislari ham Ruslanning Ar-Riyod shahridagi chiqishlarini o'zgacha bir qiziqish bilan kuzatishdi. Armiyamiz sportchisi ushbu e'tiborga loyiq tarzda harakatlanib, mutaxassislar ishonchini oqladi va -109 kilogrammgacha bo'lgan polvonlar o'rtasidagi bahslarga o'zgacha bir zavq bag'ishladi.

Xususan, u dast ko'tarish mashqida avvalgi dunyo birinchiligidagidan 3 kg ko'proq, ya'ni 180 kg natija qayd etdi. Lekin... ushbu natija Ruslanga bu safar oltin medal emas, balki 4-o'rinni hadya qildi. To'g'ri, bu borada bronza medalga egalik qilgan ozarbayjonlik Dadash Dadashbaylining natijasi ham 180 kg bo'ldi... qo'shimcha ko'rsatkichlar esa yurtdoshimizni sovrinsiz qoldirdi. Shundan so'ng Ruslan bor kuch va imkoniyatlarini siltab ko'tarish mashqida ishga soldi va 227 kg natija qayd etib, barcha raqobatchilarini ortda qoldirgan holda, oltin medalni qo'lga kiritdi! Umumiy hisobdagi 407 (180+227) kg natija esa MVSM vakiliga jahon chempionatining yana bir sovrini – kumush medalni taqdim etdi. Ushbu vazn toifasida jahon chempionligiga o'zbekning boshqa bir o'g'loni Akbar Jo'rayev erishdi. U dast ko'tarish bahslarida 189 kg natija bilan oltin medalni qo'lga kiritgan bo'lsa, siltab ko'tarishda 226 kg shtangani o'ziga bo'ysundirib, Ruslandan so'ng 2-o'rinni egalladi va kumush medal bilan taqdirlandi. Ikkikurash bo'yicha 415 kg.lik natija esa polvonimizga chempionlikni taqdim etdi. Shunday qilib, Akbar Jo'rayev musobaqani 2 ta oltin va bitta kumush, Ruslan Nuridinov esa bittadan oltin va kumush medal bilan yakunladi. Yana shuni ta'kidlash joiz, Akbar Jo'rayev aynan Ruslan Nuridinovdan so'ng ikki karra jahon chempioni bo'lgan og'ir atletikachi sifatida o'zbek sporti tarixiga kirdi:

1. Akbar Jo'rayev (O'zbekiston) – 415 (189+226) kg.
2. Ruslan Nuridinov (O'zbekiston) – 407 (180+227) kg.
3. Dadash Dadashbayli (Ozarbayjon) – 403 (180+223) kg.

“Parij – 2024” yozgi Olimpiya o'yinlari yo'lida litsenzion xarakterga ega bo'lgan mazkur musobaqada O'zbekiston erkaklar terma jamoasi 4 ta oltin, 2 ta kumush va bitta bronza, jami 7 medal jamg'arib, bu borada Xitoydan so'ng ikkinchi, ochkolar klassifikatsiyasi bo'yicha esa Armaniston, Xitoy, Eron, Kolumbiyadan keyin beshinchi pog'onadan joy oldi. Eslatib o'tamiz, mazkur jahon chempionatida Akbar Jo'rayev va Ruslan Nuridinovdan oldin ham yurtimiz Muhammadqodir Toshtemirov ham muvaffaqiyatli qatnashib, dast ko'tarish bo'yicha oltin, ikkikurash natijasiga ko'ra esa bronza medal sohibiga aylangandi.

MERGANLARNI TAYYORLASHNING MUHIM JIHATLARI

Merganlarni tayyorlash, bu niqoblanish, kuzatish va aniq otish san'atining majmuasidir. Ushbu san'atning barcha elementlarini eng yuqori darajada rivojlantirish uchun maxsus tayyorgarlikka ega bo'lish kerak. Mergan janglarda har doim ayyorlik, zukkolik va topqirlik sifatlarini qo'llashi, o'zini nihoyatda sovuqqon, sabrli va erkin tutishi shart, chunki shunday bir naql bor: "Mergan o'qi tarixni o'zgartirishi mumkin", deydi.

Har bir otuvchi ham mergan bo'la olmaydi, shuning uchun merganlikka mutaxassislar orasidan qat'iyatli, sabr-bardoshli, jismonan chiniquqanlar tanlab olinadi.

Bugungi kunda zamonaviy armiya oldida turgan ko'plab vazifalarni bajarishda merganlar alohida mavqeda turadi. Hozirgi zamon urushi ilgari urushlardan tubdan farq qiladi, ya'ni zamonaviy texnologiyalarning jadal rivojlanishi harbiy ishlarni ham o'zgartirmoqda. **Ana shunday sharoitda merganlar va professional otuvchilarni tayyorlash oson ish emas, buning uchun zamonaviy qurollardan, trenajyorlardan foydalanish, doimiy mashq qilish zarur.** Merganlarni lavozimiga tayyorlashda maxsus kuchlar guruhlari orasidan ko'ngillilar saralab olinib, tanlov psixologik sinov, kuzatish, eshitish, aqliy salohiyat, jismoniy kuch sifatleri inobatga olingan holda amalga oshiriladi. Oliy harbiy ta'lim muassasalarida merganlar alohida maxsus elementlar bo'yicha tayyorlanishi mumkin: otish, nazorat qilish, taktika, matematika, jismoniy tayyorgarlik, har bir kursantga individual yondashuvni hisobga olgan holda, har xil fanlar bo'yicha kundalik mashg'ulotlar orqali.

O'q otish, jismoniy, taktik va boshqa mashg'ulotlar turlarini o'z ichiga olgan merganlar tayyorgarligi axborot tayyorgarligini doimiy ravishda takomillashtirish bilan to'ldirilishi kerak, uning muhim bir jihati razvedka, kuzatish va ma'lumot to'plash, ish yuritishda nishon tanlashdir. **Axborot texnologiyalaridan foydalanish merganlarni turli vaziyatlarda qaror qabul qilish uchun tayyorlash usulini soddalashtirish, yangi bosqichga o'tkazish va tezlashtirish imkonini beradi.** Maqsad to'g'ri tanlangan, hisob imkoni boricha aniq bo'lishi, fikrlash va qaror qabul qilish qobiliyati doimiy ravishda takomillashtirilishi kerak.

Kompyuter texnologiyalari bilan ishlashni o'rganishga qiziqishni rivojlantirish ma'lumotni o'zlashtirish tezligini oshirish imkonini beradi, virtual simulyatorlardan foydalanish aniqlik, zukkolikni rivojlantirishda eng afzal treningdir. Maxsus dasturiy ta'minot va mashqlar mergan uchun zarur bo'lgan ijodiy qobiliyatlarni: **fikrlash, tahlil qilish, qaror qabul qilish qobiliyatini shakllantiradi.** Qulay pozitsiyani, nishonni to'g'ri tanlash, hudud relyefini o'rganish, ob-havoni, nisbiy namlikni, shamol yo'nalishlarini, qiyalik burchak yoki nishongacha bo'lgan masofalarni aniq bilish merganning asosiy vazifalariga kiradi.

Shuning uchun mashg'ulot jarayonida mashq va topshiriqlarni tanlashda qaror qabul qilish ko'nikmalarini shakllantirish zarur. Bunga axborot bilan, xususan kompyuter texnikasi va maxsus dasturiy ta'minot bilan ishlash yordam beradi. **Qaror qabul qilish ko'nikmalarini rivojlantirish mashg'ulotlari relyefni, oldinga siljishning mumkin bo'lgan yo'llarini, yashirin yondashuv va manyovrlarni, dushman harakatlarini tahlil qilish uchun zarurdir.** Ma'lumotlarni tahlil qilish, qaror qabul qilish va tanlash qobiliyatining yuksakligi muvaffaqiyatga erishish imkoniyatlarini oshiradi. Bu jihatlar zamonaviy axborot texnologiyalari bilan ishlashning eng sodda va oson tatbiq qilinadigan usuli – merganlarni axborot bilan ishlashga o'rgatishning ahamiyati va zarurligini ko'rsatadi.

Jangovar bo'linmalar ishtirokidagi harbiy mojarolar tahlili yangi yondashuvlarni izlashga majbur qiladi. Jangovar sharoitda qo'rquv va boshqa insoniy his-tuyg'ular merganlarni tezkor qarorlar qabul qilishdan chalg'itishi mumkin.

Shuning uchun yuqori samara beradigan mashg'ulotlar uchun mashqlarni tanlashda va zarur ko'nikmalarni rivojlantirishda quyidagi omillarni hisobga olish kerak:

- merganlarning aqliy va ijodiy qobiliyatini, zukkolikni rivojlantirish zarur;
- qaror qabul qilish qobiliyatini avtomatizmga keltirish, ya'ni ekstremal sharoitlarda fikrlash vaziyat qanday bo'lishidan qat'i nazar faol ishlashi kerak.

Psixologik barqarorlik bo'yicha tirishqoqlik bilan mashg'ulot o'tkazilsa ham, gohida mergan dushmanga yaqin joyda ishlaganda, unga maksimal zarar yetkazish uchun dushmanning joylashgan joyini batafsil tahlil qilish kerak bo'lganda muvaffaqiyatsizlikka erishiladi. Buning oldini olishga otish joyini to'g'ri tanlash, yer sharoitlaridan foydalanish, kuzatuv joyini belgilash uchun nostandart yechimlarni intellektuallik bilan tanlash maxsus kompyuter simulyatorlari va dasturlari yordamida ishlab chiqilishi yordam beradi. Avtomatizm nisbatan qisqa jarayon bo'lsa-da, bir qator bosqichlarni o'z ichiga oladi, jumladan, **vaziyatni tahlil qilish, muammoni aniqlash, baholash, yechim topish, qaror qabul qilish va uni amalga oshirish, o'z harakatlarini nazorat qilish va baholash;** yuqori sifatli niqoblanishni o'zlashtirish mohir merganlarni tayyorlashning asosi bo'lib xizmat qiladi.

Keng dunyoqarashga ega bo'lish hamda niqoblanishning nazariy va amaliy asoslarini bilish mergan ishining ajralmas qismidir. Bu borada ularning tanlovi, atrof-muhitga mos niqoblanish usullarini tezkor tahlil qilish, hududni diqqat bilan o'rganib, niqoblanish nuqtayi nazaridan baholash va ma'lum bir niqoblanish turini qo'llash to'g'risida qaror qabul qilishni

o'z ichiga oladi. Bu tinimsiz mehnat, mashq bilan yuzaga chiqadigan jarayon bo'lib, ko'nikmalar "noto'g'ri pozitsiyani jonlantirish", dushmanni "yolg'onga ishontirish" uchun eng qulay paytni, o'q otish vaqtini tanlashda ham yordam beradi. Tayyorgarlik jarayonidagi mashqlar aniqlikni rivojlantirishga, pozitsiyani egallash va tark etish uchun eng qulay vaqtni tanlashga yordam berishi kerak.

Ijodiy tafakkurni rivojlantirish dushmanni yo'ldan ozdirish, uning rejalarini buzish, qiyin ahvolga solib qo'yish, illyuziya, yolg'on g'oya yaratish uchun zarur. Trening davomida **diqqatlilik, tezkor zukkolik, aniq savol bilan vazifalarni tahlil qilishga, shuningdek, jang maydonidagi hodisa, harakat va o'zgarishlarni payqash va vaziyatga qarab tez qaror qabul qilish ko'nikmalarini oshirishga** jiddiy e'tibor qaratilishi kerak. Kuzatuv malakalarini kompyuterda maxsus tanlangan topshiriqlar yordamida rivojlantirish mumkin, bu esa kiritilgan ma'lumotlarni baholash, olingan ma'lumotlarni tahlil qilish va undan o'z manfaati yo'lida foydalanish imkonini beradi. Amalda merganlarning ushbu faoliyat nuqtalari daqiqalar yoki soatlarni oladi.

Merganlik quyidagi muhim va zarur fazilatlarini talab qiladi:

- motivatsiyaning ravshanligi (*murakkab ish vazifasini ixtiyoriy ravishda hal qilish istagi*);
- o'ziga ishonch, o'zini o'zi qadrlashning adekvatligi;
- ijtimoiy yetuklik (*mas'uliyat, realizm, qiyin vaziyatda qat'iyatlilik, xulq-atvorning moslashuvchanligi*);
- aqliy faoliyat (*umumiy fikrlash darajasi*);
- aqliy faoliyatga qarshilik, aqliy nazorat darajasi, istak, cheklash, o'zini tuta bilish.

Bugungi kunda merganlik san'atiga qiziqish tobora ortib borayotgan bir vaqtda bu kasbga nomzodlarning qiziqishlari, qobiliyatlari va irodasiga qarab saralab olish merganlikni san'at darajasiga olib chiqadigan mutaxassislarni tayyorlashga xizmat qiladi.

Kapitan
 Behruz ABDURAHIMOV,
 Merganlar tayyorlash markazi
 katta o'qituvchisi

DAFTAR I JILDIDAGI

“madaniyat”

O'zaro suhbatlarda, gurunglarda tez-tez tilga olinayotgan mavzulardan biri “ommaviy madaniyat” bo'lib qoldi. Davrning shiddat bilan o'zgarib, fan-texnikaning jadallik bilan taraqqiy etishi, tabiiyki, ko'plab muvaffaqiyatlarga zamin yaratdi va bu jarayon uzluksiz davom etmoqda. Ammo tanganing ikkinchi tomoni ham borki, u bashariyatni fikrlashga, chuqurroq mushohada yuritishga majbur qiladi.

Madaniyat – bu insoniyatning shakllanishida, turli tamaddunlarni yuzaga keltirishda muhim mexanizm sanalishi bilan birga odamlarning o'zaro aloqa almashish, bir-biriga yordam qo'lini uzatish, suyash kabi odamiylik amallarini ham tasniflaydi. Bu tushuncha arabcha “madina” so'zidan olingan bo'lib, “shahar(lashish)” degan ma'noni anglatadi. Albatta, ushbu so'z atamaga aylangan davrda shaharlar o'zining ijtimoiy-siyosiy va moliyaviy jihatdan barqarorligi bilan yuksak darajaga ko'tarilib ulgurandi. El-u yurtning koriga yaraydigan, uni boshqarib, xalqaro munosabatlarga kirishadigan rahbarlar, olim-u fuzalo, ahli ulamo, shoir-u nosirlar yashagan shaharlar shu bois ham madaniyat so'ziga zamin bo'lgandir.

Lotin tilidan olingan “culture” (“kultura”) so'zi yerga ishlov berish, parvarishlash degan ma'nolarni anglatadi. Unda ham mohiyatan yetuklikka erishish, komillik kasb etish tarbiyadan, odob-axloqdan boshlanadi, degan uqtirish mujassam. Ammo yillar o'tishi bilan fan-texnikaning jadal rivojlanishi, inson tafakkuridagi noyob qirralarning ketma-ket ochilishi va yangi-yangi olamshumul kashfiyotlarning yuzaga kelishi bilan madaniyat tushunchasi ham “madaniylashib” bordi. Bir vaqtlar shaharliklar uchun umumiy bo'lgan madaniyat yillar o'tishi bilan yuqoridagi omillar ta'sirida maydalashib ketdi. Endilikda madaniyat tushunchasi odob-axloq zaruratidan go'yoki martaba-yu shon-shavkatni belgilovchi unsurga aylandi. Mehmon kutish, ovqatlanish, musiqa tinglash, jamoat transportida yurish va hokazo kabi xatti-harakatlarning o'z “madaniyati” yuzaga keldi. Bugun ko'plab xorijiy va mahalliy nashrlarimiz

e'tirof etayotgan jarayon – globalashuv davrida madaniyatning tarqalish tezligi aql bovar qilmas darajada, uni oddiy ichimlik qopqog'iga ham “joylashtirish” mumkin.

“Ommaviy madaniyat” ayni damda ko'pchilik yoshlar ergashayotgan zamonaviy qadriyatlar majmuasi sanaladi. Ommaviy madaniyat, pop-madaniyat, bir so'z bilan aytganda, oddiy avom madaniyatidir. U musiqa, sport va ommaviy axborot vositalari ko'magida yoyiladi. Ommaviy madaniyat o'zining ohanrabosi, jimjimadorligi va yengil hayotni “tuhfa” qilishi bilan turli dunyoqarash va kasb-kor sohibi bo'lmish aholining qiziqishini qozonadi. Unga har kuni, har lahzada, har bir qadamda duch kelishimiz mumkin.

Maktab, kasb-hunar kollejlarda va umuman, ta'lim muassasalarida bilim olayotgan o'quvchilarimiz va talabalarimiz foydalanadigan daftarlar jildiga e'tibor beradigan bo'lsak, “ommaviy madaniyat”ning eng oddiy va xavfli ko'rinishiga duch kelamiz: estrada san'atkorlarining turli muqomdagi suratlar bilan bezatilgan daftar jildiga tikilib, darsni tugallovchi o'g'il-qizlar allaqachon “ommaviy madaniyat” “asir”lariga aylanmagan, deb kim ayta oladi?! Bola uchun “madaniylashish jarayoni” ota-onasi bozordan daftar xarid qilib, uni farzandiga foydalanishi uchun bergan fursatdan boshlanarkan. Hali shakllanib, oq-u qorani ajratib ulgurmagani murg'ak tasavvur uchun daftar jildidagi san'atkorning “ideal” bo'lib gavdalanishi kishini o'yga toldiradigan holdir.

Qadimda madaniyat ikki xil ko'rinishga ega bo'lgan: oliy tabaq vakillari orasidagi hamda oddiy xalq o'rtasidagi madaniyat. Ular boshida bir-biridan keskin farq qilgan, zodagon oilalar o'z zurriyotlariga kiborlar madaniyatini alohida e'tibor bilan o'rgatgan. Aynan shu tomonlari bilan keyinchalik ular oliynasablikka da'vo qilganlar. Ular, tabiiyki, oddiy xalq madaniyatini tan olmagan va ularning turmush tarzi, mehnat faoliyatidagi munosabatlarga past nazar bilan qarashgan.

Vaqt o'tib, vaziyat biroq o'nglana boshlandi. Bu mavzuni ilmiy-nazariy

jihatdan o'rganib, asl mazmun-mohiyatini ochishga ahd qilgan mutaxassislar oqimi vujudga kela boshladi. Faylasuf yozuvchilardan Xose Ortega-i-Gassetning “Olomon isyon”, Karl Yaspersning “Davrnin ruhiy holati” singari qator yirik ko'lamdagi kitoblari madaniyat tushunchasi aslida nima ekanini sharhlab berdi. Ayniqsa, Osvald Shpenglarning “Yevropa quyoshining botishi” asarida “ommaviy madaniyat” niqobidagi aksilinsoniy oqimning kuchayishi asosli dalillar bilan ochib beriladi. Patrik Jozef Byukenen “G'arb halokati” asarida mavzuni chuqurroq ta'riflaydi: “Bu kabi “madaniyat”larning paydo bo'lishi va keng yoyilishiga bosh sabab shuki, G'arb olamidagi azaliy qadriyat va an'analarning, tarixan boy zaxiraga ega ma'naviyatning yemirilishi, inqirozga yuz tutishidir”.

Ommaviy madaniyat miqyosiga ko'ra, odatda, ikki xil – mahalliy va xalqaro ko'rinishga ega bo'ladi. Masalan, estrada xonandasining “yetti yoshdan yetmish yoshgacha” bo'lgan auditoriyaga mo'ljallab chiqargan qo'shig'i barchaga birdek tushunarli va yoqimli uslubda yaratildi, deylik. Unda yetti yoshli bolaga kerakli jihatlari ham, yetmishni qoralagan otaxonga taalluqli tomoni ham mavjud bo'ladi. Mana shu kabi omillar ommaviy madaniyat asirlari sonining ortib ketishiga sabab bo'lyapti, ayrim futurologlar buning natijasida fikrlash, mustaqil qiyoslash kabi insoniy fazilatlar unutilishini bashorat qilishmoqda.

Insoniyat informatika, kibernetika va kosmonavtika sohasidagi ulkan yutuqlarga andarmon bo'lib, tobora yengil-yelpilikka, o'yin-kulgiga oshufta bo'lib qolishini aksariyat G'arb mutaxassislari ommaviy madaniyat deb ta'kidlashmoqda. Endilikda mulohazakor ota-bobolarimiz kabi kichik yumushga ham alohida e'tibor va diqqat bilan emas, balki pala-partish, naridan beri munosabatda bo'lishga o'rganib qolyapmiz. Chunki kundalik hayotimizda tanishib chiqishimiz shart bo'lgan axborot miqdori haddan ziyod ko'payib ketyapti. Buning natijasida miyamiz qabul qilayotgan fan-texnikaning ultra nurlari bizni ma'lum ma'noda og'ir mehnatdan bezdiryapti. Kerakli va keraksiz ma'lumotlar bazasiga aylanib ulgurgan miyamiz uzluksiz axborot oqimini analiz-sintezlash jarayonida toliqib qolib, tanamizning mehnatsevarlikka bo'lgan layoqatini keskin tushirib yuboryapti.

Kitob o'qimaslik, o'zining siyosiy-ijtimoiy dunyoqarashini shakllantirish ustida ishlamaslik, biqiq fikrlash, qotib qolgan eski aqidalar komidan chiqib ketolmaslik va boshqa ayanchli holatlar tufayli ishlarimiz yengil-yelpi, xo'jako'rsing qilingandek taassurot uyg'otaveradi. Aslida ham shunday. Bilimsizlik, tajribasizlik, mahorat taqchilligi bois yaxshi tushunmasdan qilingan ish, tabiiyki, kutilgan natijani bermaydi.

Ommaviy madaniyat ta'sirida odamlarda didsizlik va mas'uliyatsizlik muammosi yuzaga keladi. “Ko'ngilochar industriya” maqomini olgan jamiyatda chop etilayotgan hajviy, oldi-qochdi, intim voqeiliklar, suratlar, turli qotilliklar, mashhur kishilarning ishqiyoj mojarolarini aks ettiruvchi “sariq matbuot”ning demokratiya niqobida faoliyat yuritishi “ommaviy madaniyat”ning kengroq ildiz otishini amalda ta'minlayapti. Misol uchun, Amerika aholisi har 45 daqiqada televizor orqali 100 mingta qotillikni va har 14 daqiqada 300 mingta zo'rash bilan bog'liq jinoyi ish guvohi bo'lishi mumkin ekan.

Ommaviy madaniyat o'tgan asrning 60–90-yillarida ma'nan tuban, axloqan buzuvchi oqimlar – “xippi”lar, keyinroq “pank”lar, “skinxed”lar, “dolche-gabbana”lar misolida insoniyat uchun bemisl tashvish tug'dirgan bo'lsa, ularning XXI asrdagi ayni shu ko'rinishi mutaxassislar tilida “soxta madaniyat” deya talqin etilmoqda, ya'ni omma

e'tiboriga havola etilayotgan asarlar asl iste'dod va nozik did bilan kashf etilgan ijodiy yangilik emas, balki auditoriyani shunchaki ushlab turish, yo'naltirish, ular orasida fikrsizlikni kuchaytirish bilan bog'liq sentimental asarlar bo'lib qolyapti, xolos.

Sentimentalizm XVIII asr oxiri va XIX asr boshlarida Yevropa va Amerika adabiyoti hamda san'atida yuzaga kelgan oqim: unda hissiyot insonning qimmatini, yaxshi yoki yomonligini belgilovchi asosiy me'yor sifatida talqin qilinadi, ta'sirchanlik, yig'loqlik uning asosiy quroli sanaladi. “Ommaviy madaniyat” qullari ommalashgan har qanday mahsulotni “eng yaxshi” deb qabul qilishi va unga erishish uchun ko'r-ko'rona ergashishi didsizlikning yaqqol ifodasi emasmi? Soxta madaniyat xalqning bir-biri bilan aloqasi uzilishiniga emas, balki o'z-o'zini chegaralab qo'yish singari fojialarga yetaklaydi. Televizor, kompyuter yoki radio qarshisida soatlab o'tirib, tong otishi va kun botishi kabi hodisalarni har kuni birdek kuzatuvchi odamlarning soni borgan sayin ortib ketyapti. Fanda buni mutaxassislar (ingliz adibi *Daniyel Defo yaratgan mashhur qahramon Robinzon Kruzo nomi bilan*) “robinzonlashish” deya atashmoqda.

Odamlar g'oyaviy boshi berk ko'chaga kirib qolib, ortga qaytishning uddasidan chiqolmaydigan, qaytgan taqdirda ham yakkalanish, begonalashish “jazosi”ga giriftor bo'ladigan bunday madaniyat nihoyatda nisbiylashib ketadi. Uni o'ziga dastak qilib olganlar faqat ikki narsanigina tan olishadi: “yomon” va “yaxshi”ni. Dunyodagi barcha narsani, odamlarni, kasb-korni faqat shu jo'n mezonda o'lchaydi. Buni amerikalik olimlar – E. Fromm, D. Rismen, E. Van den Xag, G. Markuze va fransiyalik mutaxassis E. Moren o'z ilmiy tadqiqotlarida, asarlarida bir necha yillar muqaddam bayon etishgan. Ayrim tadqiqotchilar “ommaviy madaniyat”ni – burjuaziyaning deformatsiyalangan shakli sifatida tushuntirishga urinyapti. Binobarin, undagi ko'plab xususiyatlar, ruhiy holat burjua jamiyatiga xos bo'lgan madaniyat bilan o'xshashlikni tasdiqlaydi. Faqat bugun burjua mexanizmi ommaviy axborot vositalari ko'rinishini olgan, xolos. Moliyaviy-siyosiy jihatdan gegemonlikka talpinayotgan davlatlar o'zining mafkuraviy xurujlari bilan xalqlarni “madaniy mustamlaka”siga aylantirishni ko'zlamoqda.

Kanadalik sotsiolog, o'zining “global qishloq” atamasi orqali butun dunyoga tanilgan Mak-Lyuyen “ommaviy madaniyat”ni idilliyaga o'xshatdi. Idilliya bu – tabiat quchog'idagi tinch va osoyishta hayotni tasvirlovchi kichik she'riy asar, umuman olganda, Mak-Lyuyen uni g'am-anduhsiz, o'yin-kulgi, shodlik, maishatdan iborat hayot kechirish tarzi sifatida sharhlagandi.

Xulosa qilib aytganda, bunday utopik qarashlar, ya'ni ideal jamiyatning ilmga asoslanmagan tasviri, shuningdek, jamiyatni qayta qurishning noreal rejalaridan iborat asarlar (*tuzum*)ning ifodasi yoki umumiy nom olgan “ommaviy madaniyat”ni yoqlashga asoslarimiz yetarli emas. Uning zararkunandalik jihatlari esa istagancha sanash mumkin.

To'g'ri, Yer yuzida faqat bitta millat yoki elatga tegishli jihatlari bo'lishi mumkin, ammo yagona madaniyatni topish mushkul. Turli o'zgaruvchan, evolyutsiyaviy hamda inqilobiy jarayonlar ta'sirida madaniyatlar bir-biriga qorishib bo'lgan. Shunday bo'lsa-da, barcha millat yoki xalqlarni ommaviy madaniyat niqobida “bir to'nga o'rash” hattoki globalashuv hodisasini tug'dirgan demokratiya ta'sirida ham hech qachon amalga oshmasligi kundek ravshan bo'lib qolmoqda...

E'ZOS

Shogirdlar ustoz xonadonida

Yoshlar va keksa avlod o'rtasidagi mushtaraklik jamiyat taraqqiyotida muhim o'rin tutadi. Harbiy prokuratura organlari tomonidan bu borada faxriylarning hayotiy saboqlarini o'rganishga hamda ularning tajribalarini yosh xodimlarni sadoqat ruhida shakllantirish faoliyatiga tatbiq etish ishlariga alohida e'tibor qaratilmoqda.

Galdagi tadbir ham shu yo'nalishdagi ishlarning amaliy davomi bo'ldi.

Ustozlar bayrami arafasida O'zbekiston Respublikasi Harbiy prokuraturasi xodimlari tomonidan tizimda uzoq yillar turli lavozimlarda samarali xizmat qilgan ustoz – Farhod Omonov xonadoniga tashrif buyurildi.

Ochiq va samimiy muloqotda Farhod Omonov xizmat va hayot xotiralari bilan o'rtoqlashdi. Bugungi Yangi O'zbekiston sharoitida "Inson qadri uchun" tamoyili asosida xalq xizmatida kamarbasta bo'lish haqida yosh xodimlarga tavsiyalarini berib o'tdi. Qahramonimizning dildagi gaplari va o'g'itlari yoshlarga, ayniqsa harbiy prokuratura organlarining yosh xodimlari e'tiboriga yetkazish maqsadida videotasvirga muhrlandi.

Shunday insonlar borki, butun umrini el-yurt xizmatiga baxshida etadi. O'z mehnati bilan xalq mehriga sazovor bo'lib, hurmat-e'tibor qozonadi. O'zbekiston Respublikasi Harbiy prokuraturasi faxriysi Farhod Omonov ham ana shunday jonkuyar va fidoyi insonlardan.

Ustoz. Bu so'zning tag zamirida qancha-qancha shogirdlarining qalbini zabt etgan teran tafakkur, mustahkam bilim, yuksak iste'dod, kamtarona fazilatga ega bo'lgan shaxs timsoli namoyon bo'ladi. Qolaversa, shu obro'-e'tiborga yetguncha mashaqqatli mehnat qilingan. Farhod Omonov ham shunday sharafli yo'lni bosib o'tgan.

Uning xalq xizmatidagi mehnatlari ko'p bora munosib taqdirlangan. 2000-yilda II darajali "Shon-sharaf" ordeni bilan mukofotlangan.

Otabek XOLBOYEV,
O'zbekiston Respublikasi
Harbiy prokuraturasi birinchi o'rinbosari

OSOYISHTALIK

Osoyishtalik taraqqiyotning asosiy kafolati hisoblanadi. Bu borada davlatimiz rahbari belgilab bergan vazifalarga asosan, Harbiy prokuratura organlari tomonidan qator amaliy tadbirlar olib borilmoqda.

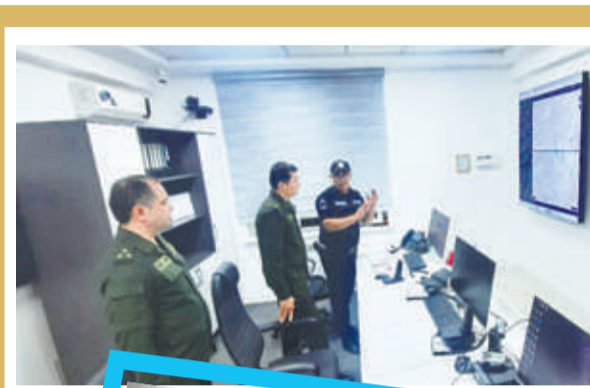
Tungi profilaktik tadbirlar

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 29-noyabrdagi farmoni bilan tasdiqlangan "O'zbekiston Respublikasi jamoat xavfsizligi konsepsiyasi"ning ijrosi doirasida Respublika Harbiy prokuraturasi bo'lim boshlig'i Dilmurod Hamroyev boshchiligidagi Yakkasaroy va Yashnobod tumanlarida Milliy gvardiyaning Toshkent shahri bo'yicha boshqarmasi harbiy xizmatchilarining hamda tumanlar qo'riqlash bo'limlari xodimlarining tungi vaqtda xizmat o'tash holati o'rganildi.

Bunda navbatchi va tezkor harakatlanish guruhlarini o'z xizmat faoliyatini tegishli qonunchilik talablari asosida olib borayotganliklariga alohida e'tibor qaratildi.

Jarayonda xodimlarning tezkor harakatlanishi, boshqa tashkilotlar bilan o'zaro hamkorligi, birlashtirilgan texnika va boshqa vositalardan foydalanishlari darajasi sinovdan o'tkazildi.

Yakunda tungi xizmatni tashkil etish va o'tash masalalari borasida tegishli ko'rsatmalar berib o'tildi.

Adliya mayori Qudrat ERGASHEV,
Respublika Harbiy prokuraturasi
bo'lim harbiy prokurori

MILLAT KO'ZGUSI

JAMIYATNI TIL RIVOJLANTIRADI

Bugun keng ko'lamlı islohotlar qatori ma'naviy hayotimizda ham katta o'zgarishlar ro'y bermoqda. O'tmishda millat fidoyilari tomonidan qadrlanib, zamon zayli bilan keyinchalik siyosiy qarashlar ta'sirida o'zbek tilining mavqeyini pasaytirishga qaratilgan urinishlarning ham guvohi bo'lganmiz. Shunga qaramay, xalqimiz o'z milliy tilini saqlab qolishga erishdi.

1989-yil 21-oktabr kuni qabul qilingan "Davlat tili to'g'risida"gi qonunga muvofiq, o'zbek tili davlat tili, deb e'lon qilindi. Ko'pchilik uchun kutilmagan bu yangilik millat fidoyilari uchun ona tilimizni rivojlantirishga zo'r imkoniyat va huquqiy asos bo'ldi.

"Xalq va armiya – yakdil" deganlaridek, o'tkazilayotgan islohotlar Qurolli Kuchlar kundalik faoliyatida ham o'z aksini topdi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 20-oktabrdagi PF-6084-son farmoni bilan tasdiqlangan 2020–2030-yillarda o'zbek tilini rivojlantirish va til siyosatini takomillashtirish konsepsiyasiga muvofiq, Qurolli Kuchlar va huquqni muhofaza qiluvchi organlar tizimida davlat tilining qo'llanishini kengaytirish, ularning kundalik faoliyatida davlat tilidan to'g'ri va to'liq foydalanish, o'zbek tilidagi ilmiy asoslangan harbiy atamalar iste'molga kiritish, zamonaviy harbiy atamalarning davlat tilidagi muqobilarni yaratish va bir xilda qo'llanishini ta'minlash yuzasidan hamkorlikdagi ishlar amalga oshirilmoqda.

Qadim va boy umumturkiy harbiy atamalar tizimining tarixiy shaklini o'rganish, jahondagi ko'plab davlatlarda harbiy atamalar shakllanishi uchun asos vazifasini o'tagan so'z va birkimlarni aniqlab, munosiblarini tanlab olish, amalda qo'llanilayotgan harbiy atamalarning davlat tilidagi ilmiy asoslangan muqobilarni, harbiy xizmatchi (xodim)larning davlat tilidagi murojaat shakllarini ishlab chiqish va amaliyotga joriy etish bo'yicha takliflar tayyorlash yuzasidan qo'yilgan vazifalarni amalga oshirish bo'yicha Mudofaa vazirligining markaziy apparatida tuzilgan ishchi guruhi tarkibi o'z faoliyatini yuritmoqda.

Bugungi kunda Mudofaa vazirligi tasarrufidagi harbiy qism va muassasalarda O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 21-oktabrdagi "O'zbek tilining davlat tili sifatidagi nufuzi va mavqeyini tubdan oshirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-5850-son farmoni va Vazirlar Mahkamasining 2020-yil 20-yanvardagi "Mamlakatda davlat tilida ish yuritishni samarali tashkil qilish chora-tadbirlari

to'g'risida"gi qarori ijrosini ta'minlash yuzasidan mudofaa vazirligining 2021-yil 26-iyuldagi 592-sonli, 2021-yil 15-oktabrdagi 841-sonli, 2022-yil 11-noyabrdagi 868-sonli buyruqlari, mudofaa vazirligining tarbiyaviy va mafkuraviy ishlar bo'yicha o'rinbosarining 2022-yil 28-fevraldagi 14/601-sonli talabnomasi qo'shinlarga yuborildi.

Unga asosan, hozirgi kunga qadar Alisher Navoiy nomidagi Toshkent davlat o'zbek tili va adabiyoti universiteti huzuridagi Davlat tilida ish yuritish asoslariga o'qitish va malaka oshirish markazi hamda ushbu markazning viloyatlardagi bo'limlarida harbiy okrug, harbiy qism va muassasalarning harbiy xizmatchi va Qurolli Kuchlar xizmatchilari o'qib, tegishli sertifikatlariga ega bo'ldilar.

2023-yilda malaka oshirishga jalb qilinuvchi harbiy xizmatchi va Qurolli Kuchlar xizmatchilarining sonini 500 nafardan oshirish rejalashtirilgan.

Mudofaa vazirligining 2023-yil 15-avgustdagi 9-sonli, 23-avgustdagi

10-sonli, 26-avgustdagi 11-, 12-sonli direktivalari ishlab chiqilib, unga asosan, Mudofaa vazirligining ayrim garnizonlarida harbiy xizmatchilar tomonidan murojaat etish va salomlashishning taklif etilayotgan tartibini "eksperiment" tarzida sinovdan o'tkazish bo'yicha vazifalar belgilangan. Bu esa Mudofaa vazirligi tasarrufidagi harbiy qism va muassasalarda O'zbekiston Respublikasi Prezidenti va Vazirlar Mahkamasining farmon va qarorlari ijrosini ta'minlash yuzasidan olib borilayotgan samarali ishlarning yana bir ko'rinishidir.

Qurolli Kuchlar xizmatchisi
Ahror ABDURAHMONOV,
mudofaa vazirligining ma'naviy-ma'rifiy
ishlar samaradorligini oshirish,
davlat tili to'g'risidagi qonun
hujjatlariga rioya etilishini
ta'minlash masalalari bo'yicha
maslahatchisi

Bundan bir yil oldin fuqaro S. Xabirov do‘stining nomini abadiylashtirish bo‘yicha Toshkent viloyati mudofaa ishlari boshqarmasiga murojaat qilgan edi.

Vatan fidoyisining nomi abadiylashtirildi

Joriy yil 13-mart kuni Prezidentimizning Surxondaryo viloyatiga tashrifi chog‘ida Vatan himoyasi va el-yurtimiz tinchligi yo‘lida halok bo‘lgan harbiy xizmatchilar va xodimlar oila a‘zolarini ijtimoiy qo‘llab-quvvatlashni kuchaytirish hamda ularning nomlarini abadiylashtirish bo‘yicha farmoni tasdiqlangan edi.

Ohangaron shahri Sessiya ishi davomida shahardagi Harbiylar ko‘chasining nomi Mudofaa vazirligi harbiy xizmatchisi marhum mayor Sultan Yakubov nomiga o‘zgartirilishi bo‘yicha qaror qabul qilindi.

Bunday ezgu ishlar, albatta yoshlarimizni harbiy-vatanparvarlik, qolaversa, Vatan

himoyasi muqaddas burch ekanligiga sodiq bo‘lishlarida muhim o‘rin tutadi.

Shuningdek, Ohangaron shahridagi 4-umumta‘lim maktabida marhum mayor Sultan Yakubov xotirasiga bag‘ishlangan ‘‘Jasorat’’ burchagining ochilish marosimi bo‘lib o‘tdi.

Tadbir Ohangaron shahri hokimligi, Ma‘naviyat va ma‘rifat markazi shahar bo‘linmasi, Ohangaron shahri mudofaa ishlari bo‘limi, harbiy qism hamda mahalla va nuroniylarni qo‘llab-quvvatlash bo‘limi bilan hamkorlikda tashkil etildi.

So‘zga chiqqanlar ‘‘Jasorat’’ medali sohibi marhum Sultan Yakubovning

hayot yo‘li, xizmat faoliyati haqida gapirib, qahramonning onasiga shunday vatanparvar o‘g‘lonni voyaga yetkazgani uchun tashakkur bildirdilar.

Maktab o‘quvchilari tomonidan ona Vatanni, mardlikni madh etuvchi she‘rlar o‘qildi.

Shu kuni O‘zbekiston Respublikasi Harbiy prokuraturasi hamda Ohangaron shahrining faollari xizmat burchini bajarish vaqtida halok bo‘lgan marhum mayor Sultan Yakubovning oila a‘zolari holidan ham xabar oldilar.

Podpolkovnik J. QALANDAROV

REKLAMA REKLAMA

✓ MUDOAAGA KO‘MAKLASHUVCHI ‘‘VATANPARVAR’’ TASHKILOTLARIDA

URGANCHLIKLIKAR MUSOBAQALARDA FAOL

Sportning texnik va amaliy turlariga yoshlarni ko‘proq jalb etish borasida joylarda keng ko‘lamli ishlar amalga oshirilmoqda. Xususan, O‘zbekiston Respublikasi mudofaasiga ko‘maklashuvchi ‘‘Vatanparvar’’ tashkilotining Xorazm viloyati kengashi tasarrufidagi Urganch shahri avtomobil sport-texnika maktabida ham bu borada samarali va tizimli ishlar yo‘lga qo‘yilgan.

Ayni paytda mavjud sportning texnik va amaliy turlaridan ‘‘Havo miltig‘idan o‘q otish’’, ‘‘Motokross’’, ‘‘Duatlon’’ hamda ‘‘Parashyut’’ kabi seksiyalarda yuzdan ortiq yosh muntazam shug‘ullanib kelmoqda. Muhimi, ularning nufuzli musobaqalarda munosib ishtiroki ta‘minlanayapti. Masalan, shu yil o‘tkazilgan musobaqalarda faol ishtirok etgan urganchlik motokrosschilar respublika birinchiligi musobaqalarida faxrli ikkinchi o‘rinni egallagani ham maktab sportchilarining musobaqalarda faol ishtirokidan dalolatdir.

– Ayni paytda sport-texnika maktabimizda havo miltig‘idan o‘q otish uchun maxsus zamonaviy tir faoliyat ko‘rsatmoqda, – deydi maktab boshlig‘i Mahmudjon Davlatjonov. – O‘z navbatida tir sportchilar shug‘ullanishlari uchun pnevmatik miltiq va pistoletlar, harakatlanuvchi nishonlar bilan ta‘minlangan. Natijada shahrimizdagi umumta‘lim maktablari o‘quvchilaridan iborat ikkita seksiya tashkil qilinib, yigirmadan ortiq yosh bilan ushbu seksiyada mashg‘ulotlar olib borilmoqda.

Zamon bilan hamnafas qadam tashlayotgan maktab jamoasi yoshlarni harbiy-vatanparvarlik ruhida tarbiyalash maqsadida shahar hokimligi, mahalla fuqarolar yig‘inlari, xalq ta‘limi, mudofaa ishlari, Yoshlar ishlari agentligi va boshqa ko‘plab tashkilotlar bilan hamkorlikda ma‘naviy va ma‘rifiy tadbirlar uyushtirishga ham alohida e‘tibor qaratmoqda. Mamlakatimiz mustaqilligining 32 yilligi munosabati bilan ‘‘Yangi hayot uchun, yangi O‘zbekiston uchun!’’ degan ustuvor g‘oya asosida ‘‘Milliy armiyamiz yangi O‘zbekistonning mustahkam qalqonidir!’’, ‘‘Tarixiy xotirasiz kelajak yo‘q!’’ kabi mavzularda turli tadbirlar, uchrashuv va davra suhbatlari hamda sport musobaqalari tashkil etildi.

Avtomobil sport-texnika maktabining yana bir muhim yo‘nalishlaridan biri haydovchilar tayyorlash borasida ham o‘tgan davr mobaynida yaxshi natijalarga erishdi.

Ayni paytda bu yerda ‘‘A’’, ‘‘B’’, ‘‘BC’’, ‘‘BE’’, ‘‘CE’’ hamda ‘‘D’’ toifali haydovchilar tayyorlanmoqda. Shuningdek, maktabda yoshlarimiz uchun hayotda kerak bo‘ladigan kasblardan radiotelefonchilar, kompyuter savodxonligi, avtokara, avtokranchilar, elektrpayvandchilar, suyultirilgan va siqilgan gazda yuruvchi avtomobil haydovchilari uchun o‘quv kurslari ham tashkil etilgan.

ATEROSKLEROZ

ORGANLAR FAOLIYATINI IZDAN CHIQAIRADI

Ateroskleroz deb qon tomirlarining torayishi, qattiqlashishi natijasida organlarga qon va kislorodning yaxshi yetib bormasligiga aytiladi. Ma'lumki, yosh o'tgan sari tomirlar ichki devorida patologik o'zgarishlar natijasida yog' moddalari toshma ko'rinishida to'planib boradi.

Ushbu aterosklerotik toshmalarda biriktiruvchi to'qimaning o'sishi va kalsiy tuzlarining to'planishi hisobiga arteriya tomirlarining teshiklari asta-sekin torayib boradi. Og'ir holatlarda butunlay yopilib qolishigacha yetib boradi. Bu esa, o'z navbatida, kasallangan arteriya orqali qon bilan ta'minlanuvchi a'zo faoliyatini izdan chiqaradi. Ya'ni qon tomirining ichki devorlari torayishi bilan undan ma'lum vaqt ichida o'tadigan qon hajmi ham kamayadi va bu tomir qon bilan ta'minlaydigan a'zo qon orqali normadan kamroq oziq moddalar va kislorod olib boshlaydi. Natijada a'zo o'z vazifasini to'liq bajara olmay qoladi, oziq moddalar yetishmasligi sababli esa asta-sekinlik bilan to'qimalar o'ladi va yemirilib boradi. Shunday vaziyatda ko'p hollarda arteriya teshigi trombi bilan, ya'ni quyulashib qolgan qon laxtasi bilan butunlay berkilib qolishi ham mumkin. Bunday jarayon tromboz deb ataladi. Trombozda ushbu arteriya oziqlantiradigan a'zoda keskin ravishda nekroz (*chirish*) jarayoni boshlanib ketadi.

RIVOJLANISH SABABLARI

Ateroskleroz ko'pincha 50–60 yoshdagi erkaklarda va 60 dan oshgan ayollarda uchraydi. Lekin kasallikning ancha oldin rivojlanish ehtimoli ham yo'q emas, bunga giperxolesterinemiya sabab bo'lish mumkin. Giperxolesterinemiya – bu qonda ortiqcha miqdorda xolesterin moddasining to'planishi. Ushbu modda kerakli miqdorda organizmda muhim rol o'ynaydi. Aynan xolesterindan jinsiy gormonlar yaratiladi, bu modda o't suyuqligining ham asosi sanaladi. Yana D vitamini sintezi ham unga bog'liq. Xolesterin hayvon yog'larida ko'p bo'ladi.

Sog'lom odam ko'p miqdorda hayvon yog'larini iste'mol qilsa, odatda ortiqcha xolesterin organizmdan chiqarib yuboriladi. Biroq ayrim insonlarda ba'zi sabablarga ko'ra organizmda ortiqcha zararli moddalar qolib ketadi. Bunga sabab masalan, nasliy moyillik, arterial gipertenziya (*yuqori qon bosimi*), gipodinamiya (*kamharakatlik*), qonning quyulashuvi, qandli diabet va boshqa omillar bo'lishi mumkin. Chekish va semizlik ham mazkur, kasallikka olib keladi. Chunki bunda ham qon tomirlari ichki yuzasini yog' bosib, ateroskleroz kasalligi rivojlanadi.

BELGILARINI QANDAY BILISH MUMKIN?

Tashqi ko'rinish orqali – bemor yoshiga qaraganda keksaroq ko'rinishda, vazni ortib ketadi.

Ksantomalar – xolesterin terida sariq dog' ko'rinishida (*yunon. "ksantos" – sariq degani*) to'planadi. Odatda bunday dog'lar tirsak, qovoqlarda paydo bo'ladi.

Giperxolesterinemiya – qonda umumiy xolesterin miqdori 5,2 mmol/l yoki 200 mg/dl (*mg %*) dan ortib ketadi. Kasallikning nasliy shaklida bu ko'rsatkich me'yordan 4-5 baravarga oshib ketishi kuzatiladi.

Tananing qaysi a'zosi yoki qismi ko'proq zararlanganligiga qarab, ateroskleroz sabab bo'lgan kasalliklarni farqlash mumkin.

Aksariyat kishilar alomatlar ko'rinish bermagani sababli kasallikdan bexabar bo'lishadi. Aterosklerozni ilk bosqichlarda mustaqil aniqlashning aslo iloji yo'q. Hech bo'lmaganda, yilda bir marta organizmni to'liq tekshiruvlardan o'tkazib turmaslik oqibatida kasallik og'ir darajaga yetishi va yog' qatlamlari qon aylanishini to'sib qo'ygandagina, undan boxabar bo'lish mumkin.

O'rta va og'ir darajadagi ateroskleroz alomatlari aynan qaysi tomirlar zarar ko'rganiga qarab farqlanadi. Shifokorlarning so'zlariga ko'ra, tez-tez uchrab turuvchi ushbu xastalik birdaniga bir necha organ qon tomirlariga ta'sir qiladi.

Yurak-qon tomirlarida

Ko'krak qafasida bosim va noqulaylikni sezish mumkin. Og'riq orqa tomon, bo'yin, yelka, qo'l va tirsaklarga o'tishi ham ko'p kuzatiladi. Yana shuningdek nafas qisishi, aritmiya (*yurak urishi tezlashishi*), uyqusizlik va kuchli charchoq hissi ham paydo bo'ladi.

Bosh miya tomirlarida

Asosiy alomatlari – to'satdan qotib qolish yoki qo'l-oyoqlarda holsizlik, nutq chalkashishi, ya'ni tushunarsiz gap-so'z, vaqtincha ko'rish qobiliyatining sustlashishi, bosh aylanishi, yurganda noaniq qadam tashlash, kuchli bosh og'rig'i, hushdan ketish.

Qo'l-oyoq tomirlarida

Organizmning bu qismlaridagi arteriyalar qisqarsa, asosan harakat davomida og'riq va uvishish kuzatiladi.

Buyrak tomirlarida

Buyrak arteriyalaridagi yog' toshmalari buyrak yetishmovchiligi rivojlanishiga olib kelishi mumkin. Uning asosiy belgilari: kuchsizlik, ishtaha yo'qolishi, ko'ngil aynishi, juda tez yoki kam siyish, qo'l-oyoqlarda shish, fikrni jamlashdagi muammolar, teri qichishidir.

NIMA MUMKIN-U, NIMA MUMKIN EMAS?

Aterosklerozda ovqatlanishning asosi – cheklov. Bemor yog' va xolesteringa qattiq to'yingan mahsulotlar – jigar, buyrak, seryog' go'sht, kolbasa, yog'li sut va shu kabilardan voz kechish lozim. O'simlik yog'lari va dengiz balig'ining yog'lari, yengil margarinarlar, yong'oqlar, yog'siz sut mahsulotlari esa foydali hisoblanadi. Yog'siz mol va parranda go'shti, yog'i olingan tvorog, haftasiga 2-4 tadan tuxum tavsiya etiladi. Ovqat tarkibida yog' ulushi kamayishi hisobiga quvvat kamayishining o'rnini qoplash uchun uglevodlar ko'proq iste'mol qilish tavsiya etiladi. Ozuqa mahsulotlari, eng avvalo, sabzavot, ho'l meva, yong'oqlar, shuningdek donli va shunga yaqin mahsulotlarni ko'proq iste'mol qilish foydali.

Vitaminlar yetishmovchiligini kamaytirish uchun kunlik me'yordan oshmagan miqdorda multivitaminli preparatlarni qabul qilish mumkin.

KASALLIKNI DAVOLASH

Ateroskleroz rivojlanishiga sababchi bo'ladigan omillarga qarshi harakatlar davolash asosini tashkil etadi. Bunda chekishni tashlash, gipodinamiyani bartaraf etish, jismoniy faollikni oshirib, jismoniy mashqlar qilish muhim ahamiyat kasb etadi. Yana arterial bosim va qonda qand miqdorini nazorat qilib, rejim bilan ovqatlanish kerak. Shu qoidalarga rioya qilinganda, qonda xolesterin miqdorini mo'tadillashtiruvchi maxsus dorilar ichish shart bo'lmaydi.

Ateroskleroz – sekin, yillar davomida rivojlanadigan kasallik. Bu kasallikda bemor faqat dorilar va muolajalar yordamida tuzalib ketaman, deb o'ylasa, xato qiladi. Chunki hech qanday dori qon tomirlarini asl holiga

qaytara olmaydi. Bunda bemor o'z sog'lig'iga har tomonlama e'tibor berishi va hayot tarzini keskin o'zgartirishi kerak bo'ladi. Aslida bu kasallikka uchrashning o'zi bemorning o'tgan yillar davomida nosog'lom turmush kechirganidan dalolat beradi.

EFFERENT (SORBSION) TERAPIYA

Aterosklerozning murakkablashgan shakllarida lipid almashinuvini mo'tadillashtirish uchun efferent terapiyaning turli usullari qo'llanadi. Odatdagi muolaja samarasizligi va umumiy xolesterin miqdorining g'oyat yuqoriligi bunga ko'rsatma bo'lib xizmat qiladi.

Muolajaning sorbsion usullarida maxsus apparat yordamida qon zararli moddalardan tozalanadi. Apparat bemor qonini so'rib olib, uni filtdan o'tkazadi va yana qaytadan organizmga jo'natadi. Lekin bu usulning ta'siri bo'lishi uchun muolajalarni ko'p marotaba va uzoq muddat takrorlash talab etiladi.

JARROHLIK YO'LI BILAN

Bu kasallikni jarrohlik yo'li bilan davolash ham mumkin. Operatsiya kasallikdan to'liq qutulish uchun emas, balki zararlangan tomir ozuqa bilan ta'minlaydigan a'zoning ahvolini yengillashtirish uchun qilinadi. Ya'ni bu usul kasallik sababini bartaraf qila olmaydi, lekin ateroskleroz asoratlarini birmuncha yumshatadi.

Qon ta'minoti buzilishiga barham berish uchun aorta, yurak arteriyalari, bosh miya, buyrak, oyoqlarda turli xil jarrohlik amaliyoti bajariladi. Jarrohlik amaliyotida rentgen apparati nazorat ostida tomirni teshish orqali kichik invaziv operatsiya – ballonli angioplastika, stentlash va boshqalar qo'llaniladi. Yana undan tashqari ochiq jarrohlik operatsiyalari – protezlash, shuntlash, angioplastika ham qo'llaniladi.

Ayrim hollarda lipid almashinuvini mo'tadillashtirish uchun ingichka ichakning bir qismi olib tashlanishi mumkin. Yoki jigarni ko'chirib o'tkazish kabi jarrohlik ishlari bajariladi. Bunday aralashuvlarga xolesterin darajasining juda balandlashib ketishi va giperxolesterinemiyaning irsiy shakli sabab bo'ladi. Zero ularni konservativ terapiya bilan tuzatishning iloji bo'lmay qoladi.

XALQ TABOBATI USULLARI BILAN DAVOLASH

O'rmon yong'oqlari (*leshinalar*) va xurmoni muntazam iste'mol qilish ateroskleroz rivojlanishining oldini olishda yordam beradi.

Aterosklerozdan kelib chiqqan gipertoniyaning davolash uchun asalga aralashirilgan yong'oq 45 kun davomida 100 g dan iste'mol qilinadi.

Bu kasallikda sarimsoqpiyoz qaynatmasi ham foydali. Bunda: 1 stakan suvga bir bosh sarimsoqni solib, 1 daqiqa qaynatiladi, so'ng sovutiladi. Bu qaynatma kuniga 1-2 osh qoshiqdan ichiladi.

Yurak va tomirlarni sog'lomlashtirish uchun esa sarimsoqpiyoz nastoykasi tavsiya etiladi.

U quyidagicha tayyorlanadi:

bir shisha aroqqa (0,75 l) 1 choy qoshiq qirilgan sarimsoqpiyoz solinadi va bir oy qorong'i joyda saqlanadi. Bir oydan so'ng dokada suzib olinib, kuniga 3 mahal 40 tomchidan 30 kun ichiladi. Bir yildan keyin muolaja takrorlanadi.

200 g yangi karafs ko'kati 200 g asalga aralashiriladi va 5 daqiqa qaynatiladi. Bir hafta davomida kuniga uch mahal bir osh qoshiqdan ichiladi.

Choy o'rniga chetan (*ryabina*) yoki bodrezak mevalari nastoykalarini ichish ham foydali. Bunda: 2 osh qoshiq quruq meva termosga solinadi. Ustidan 0,5 l qaynoq suv quyiladi, 2 soat tindirib qo'yilib, dokada suziladi va kunda 2 mahal ichiladi.

G. HOJIMURODOVA tayyorladi.

Qora qarg'a o'ynasa, nima bo'ladi?

Bir zamonlar Buyuk Ipak yo'li tegrasida joylashgan, keyinchalik cho'lquvarlar va metallurglar diyori sifatida dong taratgan Bekobodning tabiati o'ziga xos. Ayniqsa, yiliga o'rtacha 52 kun esuvchi kuchli shamolning ta'rifi butun Markaziy Osiyoga ketgan.

Eni 9–40, uzunligi 70–75 kilometrlik "Farg'ona darvozasi" (*Xo'jand*) orqali kirib keladigan bu shamol har doim xalq xo'jaligiga jiddiy zarar yetkazadi, odamlar asabini obdan egovlaydi. Negaki, tezligi qishda sekundiga 25–30, ba'zan 40–45 metr ga yetadi, yozda 15–20 metr atrofida bo'ladi. Bir esganda ikki kundan besh kungacha tinim bilmaydi. Quturgan kezlari mevalarni beomon to'kadi, ekinlarni sindirib, nobud qiladi, tuproqning unumdor ustki qismini yalab ketib, hosildorlikni pasaytiradi. U ariq-zovurlarni ko'mib yuborgan, vagonlar, mashinalar va simyog'ochlarni ag'darib, tomlarni uchirib ketgan paytlar ham ko'p bo'lgan.

Shu bois bekobodliklar biror ishga qo'l urishdan oldin shamolning ta'sirini albatta hisobga oladilar. Tomorqa va dala yumushlarini bajarish, ekinlarni parvarishlab, hosilni saranjomlab olishda ham uning "ra'yi"ga qaraydilar. Masalan, ko'pincha shamol to'xtashi bilanoq yomg'ir yog'ishini, mabodo, u qibladan esa boshlasa, havo sovishini unutmaydilar va shunga yarasha taraddud ko'radilar. Ayni chog'da erta ko'klamdagi qattiq shamol yerning tez qurishiga, kech kuzdagisi paxta ko'saklarining barvaqt ochilishiga xizmat qilishini ham yaxshi biladilar. Bu mahalliy aholining asrlar osha shakllangan tajriba va ko'nikmalaridan biri hisoblanadi.

Tabiat va inson o'rtasidagi munosabatlarga oid bunaqa misollarni respublikamiz yoki dunyo miqyosida ko'plab keltirish mumkin. Shuning uchun ham ahli bashariyat azal-azaldan jonli va jonsiz tabiatni, nabotot va hayvonot dunyosi sir-asrorlarini bilishga qiziqqan. Shu zayl xalq astronomiyasi, kosmografiyasi, meteorologiyasi, taqvim va agrometeorologik taqvim vujudga kelgan.

Zamonlar o'tgan sayin ajdodlarimiz iqlim va ob-havo o'zgarishi muayyan izchillikda va bir maromda ro'y berishini payqay boshlashgan. Garchi bu holatlarning tub sabablari va qonuniyatlarini aniq bilishmasa-da, tabiiy hodisalar takrorlanishi haqida muayyan tushunchalarga ega bo'lishgan va ulardan o'zlari uchun tegishli saboqlar chiqarib olishgan. Astronomik va meteorologik kuzatishlar natijalarini jamlab, fasllar va oylarning o'ziga xos xususiyatlarini aniqlashgan. Hatto parranda-yu darrandalar, mayda jonivorlar-u qurt-qumursqalarning xatti-harakati va qilig'iga qarab, qay paytda va qanday vaziyatda yog'ingarchilik bo'lishi yoki tinishini, havo isishi yoki sovishini oldindan aytib berishgan. Bunday xulosalar tobora ko'payib, avloddan avlodga bebaho meros bo'lib qolgan.

Keling, shu o'rinda so'zimizning isboti sifatida ayrim misollarga murojaat etaylik:

- burqa qutursa, asalari uyasidan chiqmasa, qaldirg'och past uchsa, qora qarg'a o'ynasa, ot xirillasa – ob-havo ayniydi;
 - havoda chivin o'ynasa, qumursqa qanotlansa, o'rgimchak to'r to'qisa, chuvalchang yer yuziga, qisqichbaqa quruqqa chiqsa, qurbaqa qattiq qurillasa, ilon isinsa, qaldirg'och cho'milsa, qarg'a past uchsa, turna sayrasa, mushuk eshikni timdalasa, ot tepinsa, sigir sutini tortsa, bug'doy o'rganda o'roq ko'karsa, o'rimdan keyin ang'izdan suv chiqsa, ariq suvi ko'piklanib oqsa, kunchiqar tarafdin yel essa, yulduzlar kichik ko'rinsa, kamalakning ikki uchi suvga "tushsa", kun qattiq isisa, shudring tushmasa, tutun yuqoriga o'rlamasa – yomg'ir yog'adi;
 - qushlar chug'urlashsa – havo ochilib ketadi;
 - parrandalar pastlab uchsa, qarg'a qag'illasa, tuya o'yinga tushsa – qor yog'adi;
 - it qorda o'ynoqlasa, ot yo'lga yotsa – bo'ron turadi;
 - quyosh qizarib botsa yoki u botayotganida ufq alvon tusga kirsas – ertangi havo ochiq bo'ladi, yog'ingarchilik kutilmaydi.
- Ko'rib turibsizki, odamzod hayotini tabiat va koinotdan ayro tasavvur etib bo'lmaydi. Inson mudom borliq og'ushida bo'ladi, undan ta'sirlanadi, undan zavq-shavq, ibrat va saboq oladi. Shu bois u bilan hisoblashib yashashga intiladi.

Internet materiallari asosida tayyorlandi.

@Vatanparvargazetasi_bot
"Vatanparvar" birlashgan tahririyati bilan bog'lanish uchun telegram bot

SHU SONNING
ELEKTRON SHAKLI

<p>VATANPARVAR</p> <p>MUASSIS</p> <p>O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI MUDOFAA VAZIRLIGI</p> <p>www.mudofaa.uz</p>	<p>Tahririyat kengashi: general-mayor Hamdam Qarshiyev polkovnik Otabek Yuldashev polkovnik Alisher Boboxonov Maqsud Abilov</p> <p>Tahririyatga kelgan qo'lyozmalar taqriz qilinmaydi va mualliflarga qaytarilmaydi. Mualliflar fikri tahririyat nuqtayi nazaridan farqlanishi mumkin. Gazeta Mudofaa vazirligi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar departamenti – "Vatanparvar" birlashgan tahririyatining kompyuter markazida sahifalandi.</p>	<p>Bosh muharrir: podpolkovnik Ahror Ochilov</p> <p>ISSN 2010-5541</p> <p>Gazeta O'zbekiston Matbuot va axborot agentligida 2008-yil 6-iyunda 0535 raqami bilan ro'yxatga olingan.</p> <p>Telefonlar: kotibiyat: 71 260-36-50 buxgalteriya: 71 260-35-20 yuridik bo'lim: 71 260-29-41 faks: 71 260-32-29</p>	<p>Navbatchi: katta leytenant Islomjon Qo'chqorov Sahifalovchi: Nodirabegim Ne'matova Musahhih: Sayyora Mirzayeva</p> <p>Buyurtma: V-5598 Hajmi: 6 bosma taboq Bichimi: A3 Adadi: 31 498 nusxa Bosishga topshirish vaqti: 14:00 Topshirildi: 14:30</p> <p>Gazetaning yetkazib berilishi uchun obunani rasmiylashtirgan tashkilot javobgar. Gazetaning poligrafik jihatdan sifati chop etilishiga "O'zbekiston" NMIU mas'ul.</p>	<p>Gazeta juma kuni chiqadi. Gazeta 1992-yilning 24-iyunidan chiqq boshlagan.</p> <p>Nashr ko'rsatkichi: 114. Bahosi: kelishilgan narxda.</p> <p>"O'zbekiston" nashriyot-matbaa ijodiy uyi bosmaxonasida chop etildi. Bosmaxona manzili: Toshkent shahri, Alisher Navoiy ko'chasi, 30-uy.</p> <p>1 2 3 4 5 6</p> <p>Manzilimiz: 100164, Toshkent, Universitet ko'chasi, 1-uy.</p>
	<p>t.me/mv_vatanparvar_uz t.me/mudofaavazirligi</p> <p>www.mv-vatanparvar.uz www.mudofaa.uz</p> <p>mudofaavazirligi</p> <p>mudofaavazirligi</p> <p>www.youtube.com/c/UzArmiya</p>			